

НАСТАВНИЦТВО В УКРАЇНІ УПЕРЕДЖЕННЯ, ВИКЛИКИ, ПОТРЕБИ

Всеукраїнське соціологічне
дослідження

unicef
для кожної дитини

 КЛУБ
ДОБРОДІВ

«Ми прагнемо, щоб результати дослідження стали важливим елементом для формування дієвих та ефективних інструментів для системи Наставництва. Адже це чи не єдиний шанс для підлітків з досвідом сирітства мати безпечного дорослого поруч.

Відгук українців на ефективну підтримку дітям-сиротам є. Тож як тільки наставництво стане зручним і зрозумілим державним сервісом для широкого загалу, ми впевнені, що тисячі підлітків з досвідом сирітства отримають таку підтримку. І саме це стане базою для формування альтернативного позитивного сценарію їх майбутнього, вирвавшись з бідності та інших складних обставин».

МАРІЯ ТОДОРЧУК,

засновниця та голова благодієвого фонду «Клуб Добродіїв».

ЗМІСТ

- 1 Підхід та методологія
- 2 Упередження та стигма українців щодо сирітства
- 3 Як українці підтримують дітей з досвідом сирітства: матеріальна підтримка vs тривалі проєкти
- 4 Що українці знають про наставництво?
- 5 Готовність до наставництва
- 6 Що мотивує ставати наставниками?
- 7 Взаємодія з дітьми та підлітками, які потребують наставників як її бачить суспільство?
- 8 Бачення власного майбутнього підлітками з досвідом сирітства
- 9 Позитивний досвід наставництва: як це змінює життя дітей та підлітків
- 10 Програма наставництва: вдосконалення, зміни
- 11 Висновки

1 ПІДХІД ТА МЕТОДОЛОГІЯ

ЦЕ КОМПЛЕКСНЕ КІЛЬКІСНО-ЯКІСНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ, ПРОВЕДЕНЕ У ТАКІ ЕТАПИ

КІЛЬКІСНИЙ ЕТАП

методом самозаповнення анкет в межах національної системи онлайн-панелі «SunFlowerSociology»

- **Цільова аудиторія:** міське населення України у віці 18-60 років.
- **Вибіркова сукупність:** 2000 респондентів.
- **Ознаки репрезентативності:** стать, вік, регіон, тип населеного пункту.

ЯКІСНИЙ ЕТАП

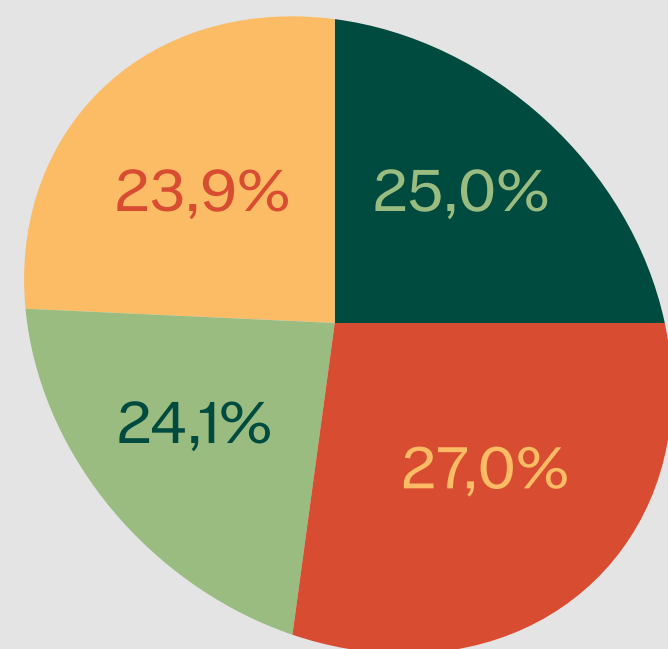

дослідження методами фокус-групових дискусій (ФГД) та глибинних інтерв'ю

- Підлітки, що проживають в інституційних закладах — 4 глибинні інтерв'ю;
- Підлітки/ молодь, що знаходяться під опікою, ДБСТ, ПС — 4 глибинні інтерв'ю;
- Молодь, студенти-випускники інтернатних закладів — 5 глибинних інтерв'ю;
- Випускники інтернатних закладів, що мали наставника — 6 глибинних інтерв'ю та 1 фокус-група;
- Діючі наставники — 4 глибинні інтерв'ю;
- Працівники інституцій, опікуни, прийомні батьки — 4 глибинні інтерв'ю;
- Пересічні громадяни, з активною громадянською позицією, відкриті соціальним ініціативам — 3 фокус-групи.
- **Географія проведення:** Київ, Ужгород, Одеса.

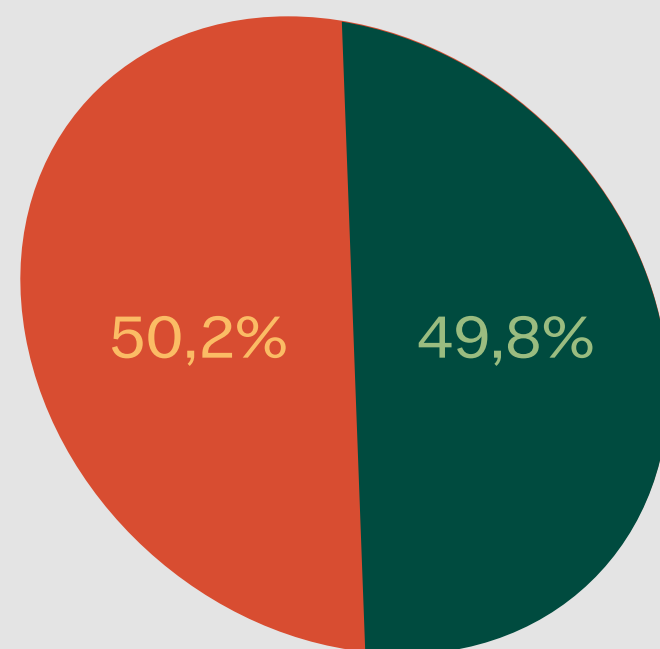
СОЦІАЛЬНО-ДЕМОГРАФІЧНИЙ ПРОФІЛЬ РЕСПОНДЕНТІВ

ВІК РЕСПОНДЕНТІВ

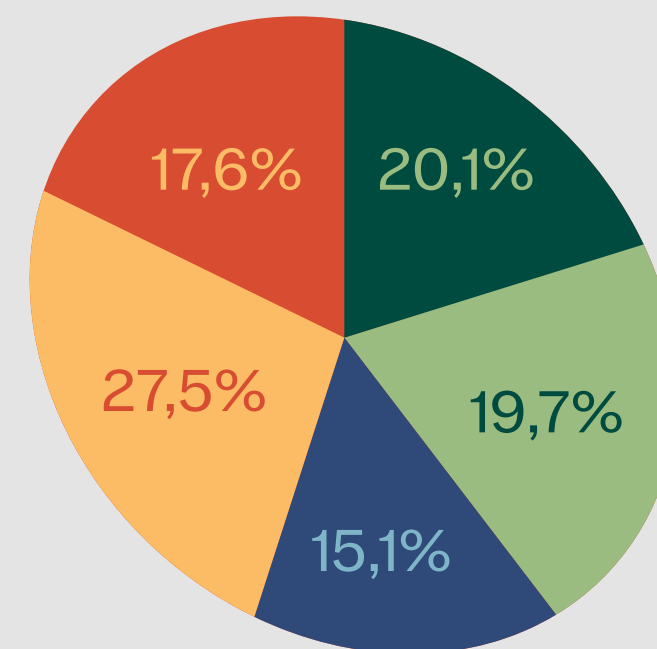
- 18-29
- 30-39
- 40-49
- 50-59

СТАТЬ РЕСПОНДЕНТІВ

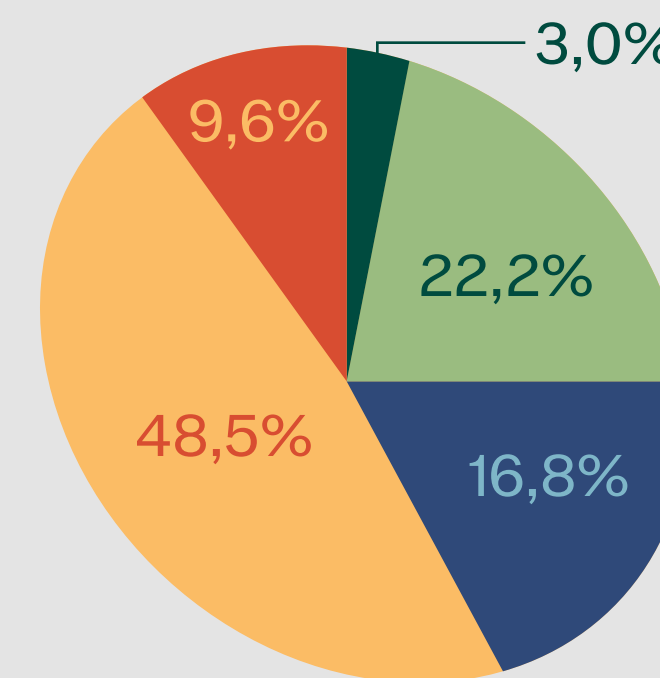
- чоловік
- жінка

РЕГІОН ПРОЖИВАННЯ

- Схід
- Захід
- Південь
- Північ
- Центр

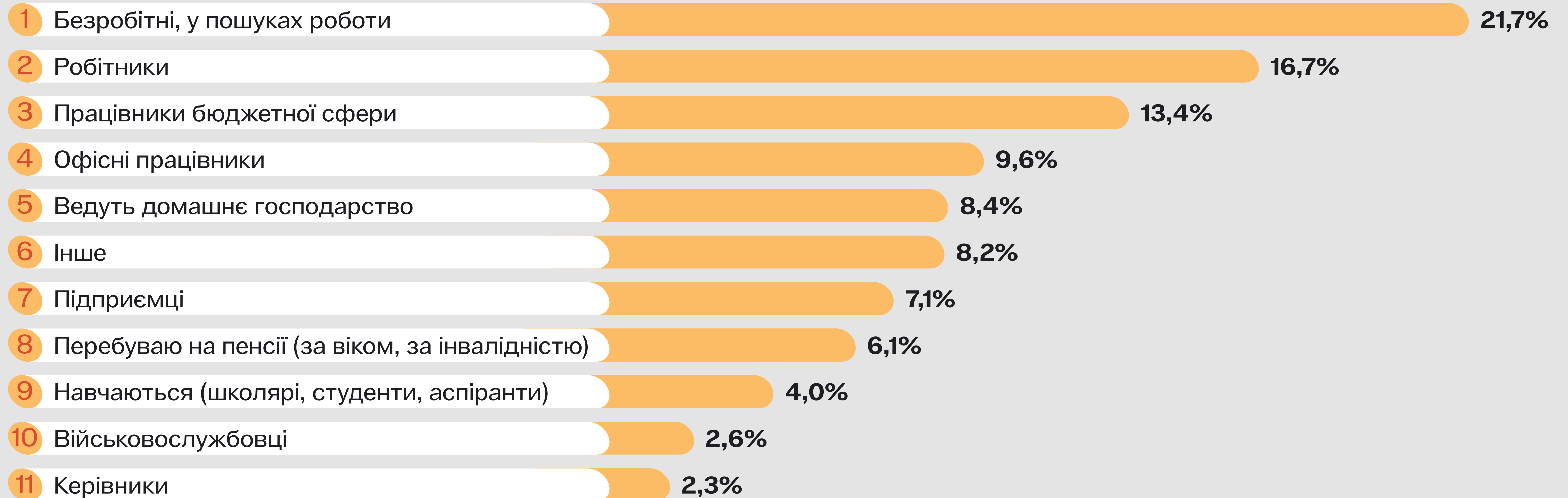
СІМЕЙНИЙ СТАН

- вдовець/вдома
- живу один
- маю стосунки, але не одружений/одружена
- одружений/одружена
- розлучений/розлучена

СОЦІАЛЬНО-ДЕМОГРАФІЧНИЙ ПРОФІЛЬ РЕСПОНДЕНТІВ

СФЕРА ДІЯЛЬНОСТІ

2

УПЕРЕДЖЕННЯ ТА СТИГМА УКРАЇНЦІВ ЩОДО СИРІТСТВА

Загрози від дітей-сиріт

67,6%

українців вважають, що діти з досвідом сирітства можуть нести загрозу для суспільства через схильність до ризикованої та асоціальної поведінки (кримінал, маргіналізацію, відчуженість).

ЗАГРОЗИ ВІД ДІТЕЙ-СИРІТ

Загрози від дітей-сиріт

25,9 %

чверть опитаних українців вважають «неадекватну поведінку»
дітей з досвідом сирітства одним з основних бар'єрів
для долучення до наставництва

3

ЯК УКРАЇНЦІ ПІДТРИМУЮТЬ ДІТЕЙ З ДОСВІДОМ СИРІТСТВА:

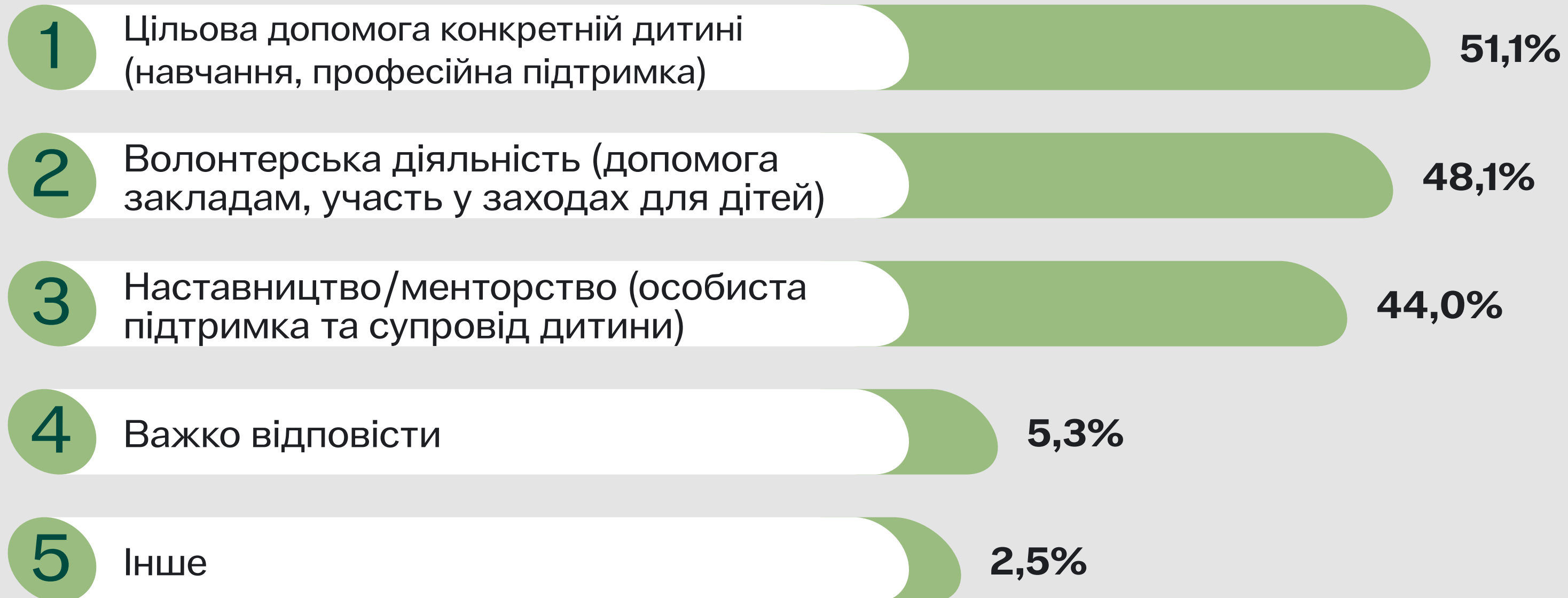
матеріальна підтримка vs тривалі проєкти

Найдоречніша форма підтримки дітей-сиріт для українців — матеріальна

69,1%

вважають фінансову чи матеріальну допомогу дітям
з досвідом сирітства найдоречнішою формою підтримки

НАЙДОРЕЧНІША ФОРМА ПІДТРИМКИ ДІТЕЙ-СИРІТ ДЛЯ УКРАЇНЦІВ

40,5%

з тих, хто обрали наставництво як зрозумілий тип підтримки **НЕ** готові стати наставниками самостійно

ЦУКЕРКИ ТА СОЛОДОЩІ ДЛЯ ПІДТРИМКИ ДІТЕЙ-СИРІТ. ЩО ТУТ ?

67,3%

не передають солодощі чи подарунки в дитячі будинки

21,3%

передають час від часу

6,7%

передають регулярно

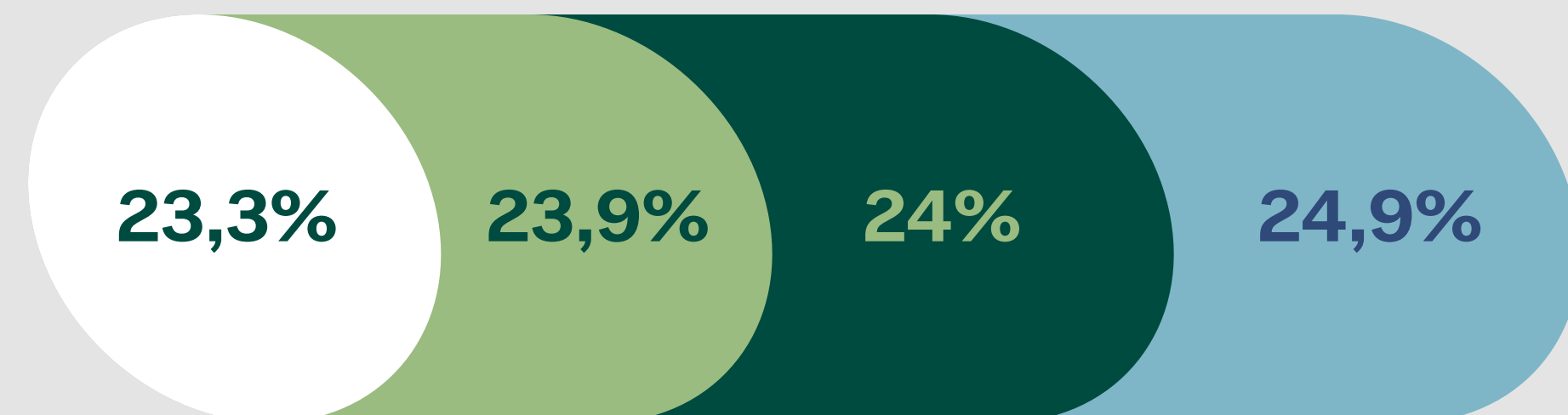
2,4%

важко відповісти

2,3%

не передавали і не планують

НАЙЧАСТІШЕ СОЛОДОЩІ ПЕРЕДАЮТЬ:

- офісні працівники
- керівники
- підприємці або власники бізнесу
- військовослужбовці

4

ЩО УКРАЇНЦІ ЗНАЮТЬ ПРО НАСТАВНИЦТВО?

Що українці знають про наставництво?

12,5%

добре обізнані
про наставництво

34%

вперше дізналися про
наставництво під час
опитування

53,4%

щось чули про
наставництво

ХТО НАЙБІЛЬШЕ ОБІЗНАНИЙ ПРО НАСТАВНИЦТВО?

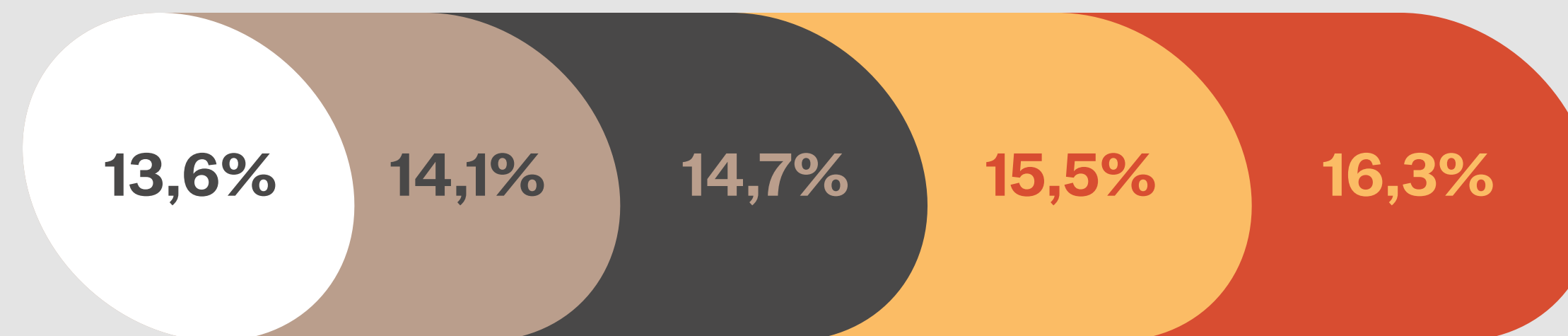

МОЛОДЬ 18-29 РОКІВ

мають найвищий рівень
обізнаності про наставництво
(14,1%)

ЧИМ ЗАЙМАЮТЬСЯ ТІ, ХТО ЗНАЮТЬ ПРО НАСТАВНИЦТВО?

● Студенти, школярі, аспіранти

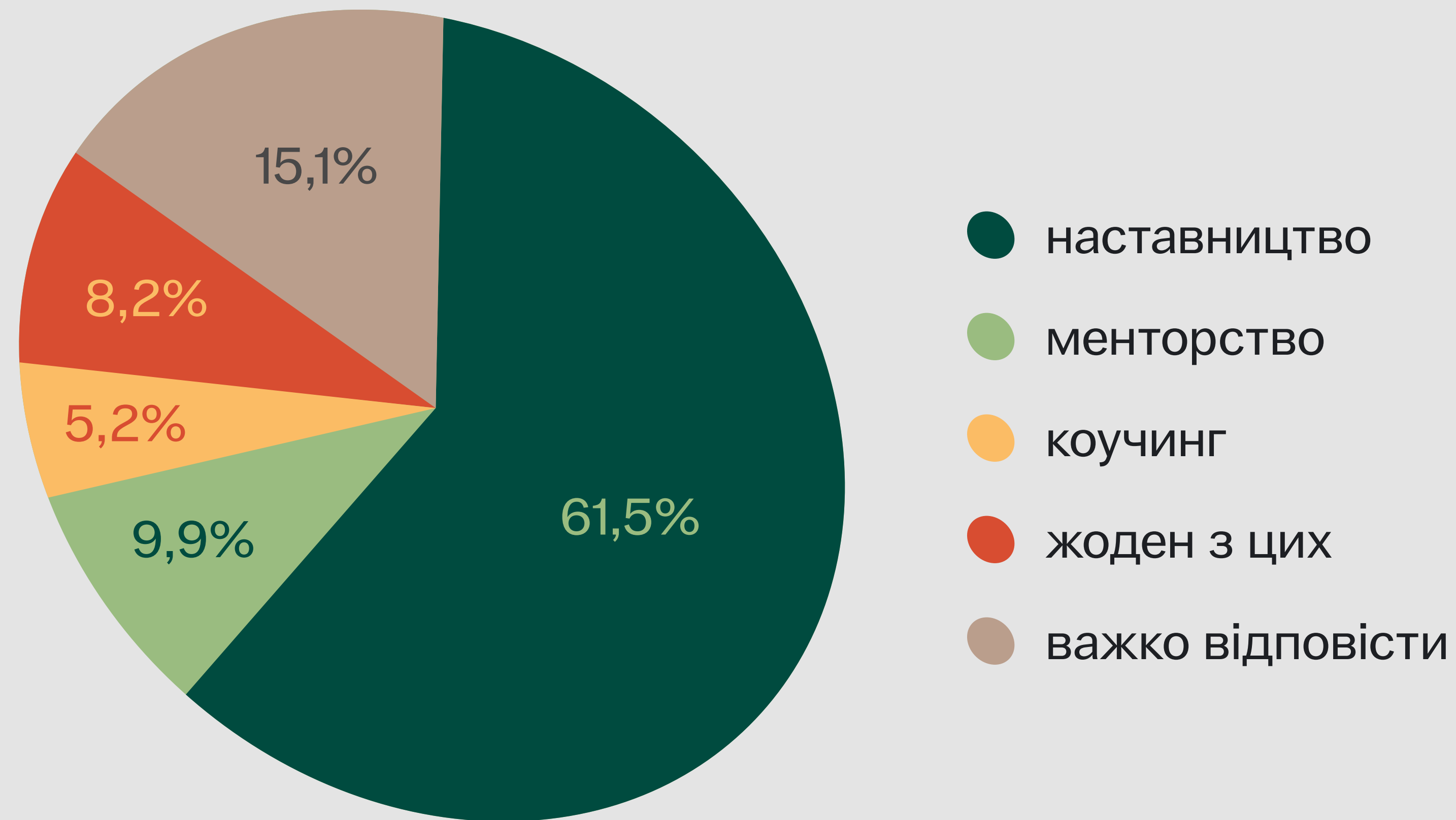
● Підприємці

● Офісні працівники

● Працівники бюджетної сфери

● Керівники

ЯКЕ СЛОВО, НА ВАШУ ДУМКУ, НАЙБІЛЬШ ЧІТКО ОПИСУЄ ПРОЦЕС ПІДТРИМКИ ДИТИНИ ДОРОСЛОЮ ЛЮДИНОЮ?

База: всі опитані, міське населення 18-60 років

ЯК УКРАЇНЦІ СПРИЙМАЮТЬ НАСТАВНИЦТВО ?

ЯКІСНИЙ ЕТАП

Інформацію про наставництво переважно отримують з інтернету і соціальних мереж, але це переважно чутки, згадування, а не системні роз'яснення.

Відтак наставництво часто плутають з опікунством, благодійністю, викладанням або духовним наставництвом.

З ЧИМ АСОЦІЮЮТЬ НАСТАВНИЦТВО?

- Різні форми опіки або шефства
- Перший етап усиновлення
- Різновид благодійної діяльності, але з довготривалим залученням
- Вчителювання, тренерство, духовне наставництво
- Підтримка дітей від відомих особистостей

ЯК УКРАЇНЦІ СПРИЙМАЮТЬ НАСТАВНИЦТВО?

ЯКІСНИЙ ЕТАП

”

«Я не знала, що таке наставництво. Це ніби опікунство чи усиновлення»

”

«Наставництво — це коли людина бере від А до Я опіку над цією людиною, щоб розвивати її далі»

”

«Є духовні наставники, коли дитину приводять до церкви — і вони мають певну духовну ціль»

”

«Це початковий чи перший етап для всиновлення чи опіки над дітьми»

”

«Якщо дитина ходить на танці, то, наприклад, її тренер — це теж наставник»

”

«Різні зірки відвідують дитячі будинки та спілкуються з дітками»

- Рівень обізнаності про наставництво в українському суспільстві залишається нерівномірним. У той час як певні групи (зокрема, підлітки з інституційних закладів) знайомі з цією практикою завдяки діяльності громадських організацій, інші (пересічні громадяни) часто плутають її з опікунством чи всиновленням.
- Це вказує на потребу ширшого інформування суспільства про сутність наставництва, його можливості та переваги.

5

ГОТОВНІСТЬ ДО НАСТАВНИЦТВА

Чи готові ставати наставниками?

43%

українців **не** готові стати наставниками (допомагати конкретній дитині адаптуватися до життя та підтримувати її)

Чи готові ставати наставниками?

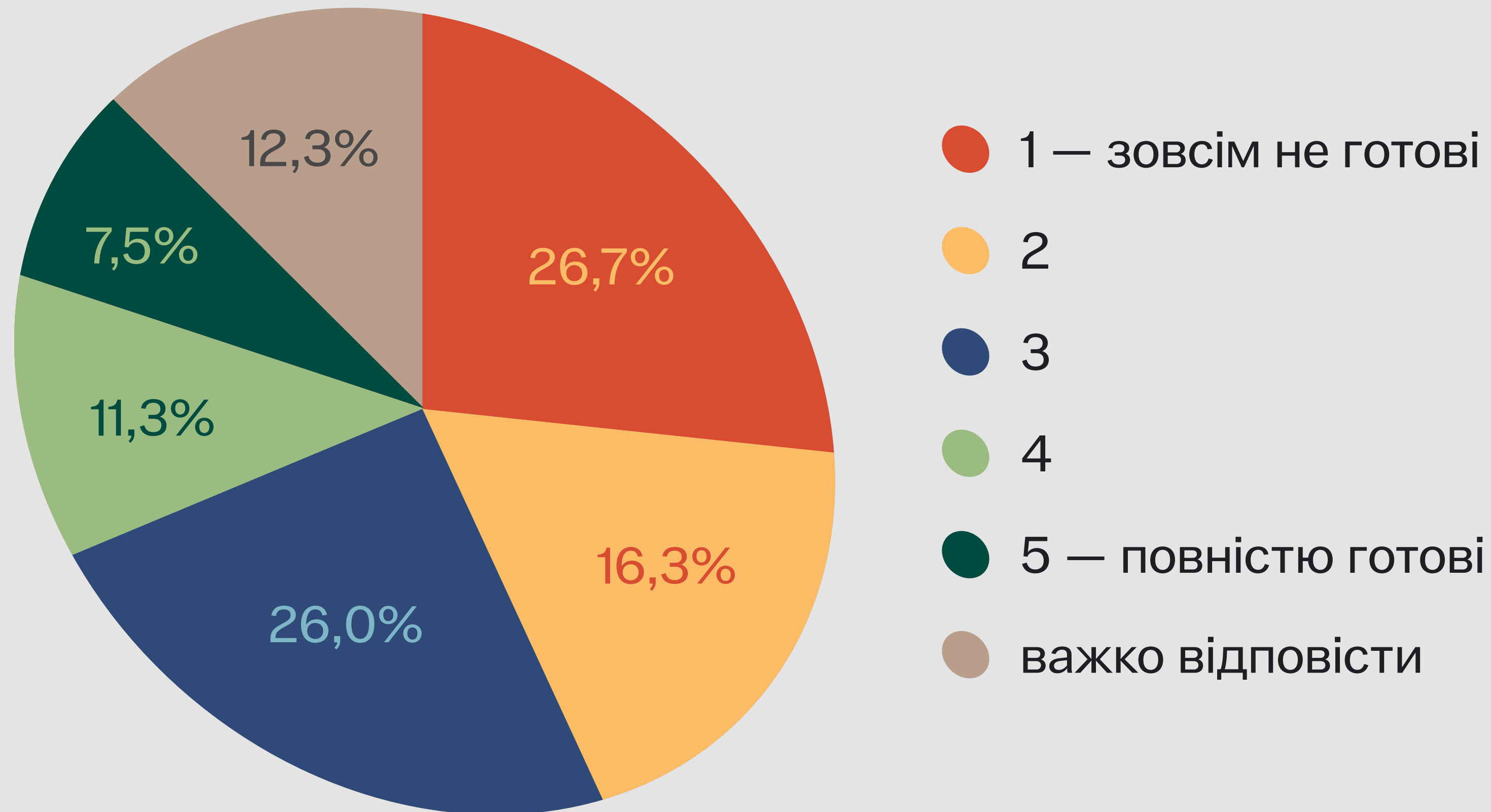
18%

українців **готові** стати наставниками
(допомагати конкретній дитині адаптуватися
до життя та підтримувати її)

38,3%

мають сумніви щодо власної готовності
стати наставниками та потребують
додаткової мотивації

ЧИ ГОТОВІ СТАВАТИ НАСТАВНИКАМИ?

Опитані, які поставили «**3**» задекларували низьку готовність. Ще 12,3%, які відповіли «**важко відповісти**» не сформували позиції. Тобто разом 38,3% потребують додаткової мотивації.

Втім, що між декларацією готовності до участі у опитуванні, яке не тягне за собою жодної відповідальності і реальною готовністю може бути величезна різниця.

ХТО ГОТОВИЙ СТАВАТИ НАСТАВНИКАМИ?

НАЙМЕНШИЙ РІВЕНЬ ГОТОВНОСТІ СЕРЕД

- студентів, аспірантів, школярів — **1,9%** цілком готові, **10,4%** готові.
- тих, хто перебуває на пенсії (за віком, за інвалідністю) — **2,8%** цілком готові, **12,1%** — готові.
- безробітних та в пошуках роботи — **8,7%** цілком готові, **9,4%** — готові.

НАЙВИЩИЙ РІВЕНЬ ГОТОВНОСТІ СЕРЕД

- військових — **11,1%** цілком готові, **13,3%** готові.
- підприємців, власників бізнесу — **11,8%** цілком готові, **10,6%** — готові.
- працівників бюджетної сфери — **6,2%** цілком готові, **15,5%** — готові.

ОСНОВНІ БАР'ЄРИ ДЛЯ НАСТАВНИЦТВА

ОСНОВНІ БАР'ЄРИ ДЛЯ НАСТАВНИЦТВА

Серед тих, хто **НЕ** готові ставати наставниками найбільшими перешкодами визначили:

Страх не впоратися — **48,2%**

Недостатність навичок та досвіду — **46,7%**

Страх не знайти спільну мову — **40,7%**

Сумніви у власній емоційній стійкості (втома, вигорання) — **31%**

Неадекватну поведінку підопічних — **30,4%**

Страх не завершити процес через непередбачувані обставини — **24,8%**

Складний бюрократичний процес — **23,7%**

Недостатня підтримка організаторів на шляху наставництва — **12,2%**

Важко відповісти — **6,8%**

Інше — **4%**

ОСНОВНІ БАР'ЄРИ ДЛЯ НАСТАВНИЦТВА

Перешкоди до наставництва серед тих, хто готові стати наставниками:

● Страх не впоратися з очікуваннями підопічного/ої — 36,8%	● Складний бюрократичний процес наставництва — 39,2%
● Страх не знайти спільну мову з підопічним/ою — 38,9%	● Страх не завершити процес наставництва через непередбачувані обставини — 25,0%
● Недостатність навичок/досвіду для взаємодії — 28,1%	● Недостатня підтримка організаторів процесу наставництва — 19,6%
● Сумніви у власній емоційній стійкості (втома, вигорання) — 20,8%	● Інше — 2,1%
● Неадекватна поведінка зі сторони підопічного/ої — 29,4%	● Важко відповісти — 6,7%

Водночас **складний бюрократичний процес наставництва є основною перешкодою** для тих, хто готові ставати наставниками —

39,2%

ОСНОВНІ БАР'ЄРИ ДЛЯ НАСТАВНИЦТВА

	18-29	30-39	40-49	50-59
 Страх не впоратися з очікуваннями підопічного/ої	46,8%	45,6%	44,8%	43,2%
 Страх не знайти спільну мову з підопічним/ою	46,3%	42,9%	34,3%	37,8%
 Недостатність навичок/досвіду для взаємодії	48,2%	37,8%	38,8%	36,4%
 Сумніви у власній емоційній стійкості (втома, вигорання)	37,6%	22,0%	22,3%	26,8%
 Неадекватна поведінка зі сторони підопічного/ої	21,2%	22,3%	28,6%	32,2%
 Складний бюрократичний процес наставництва	21,2%	24,6%	26,8%	27,2%
 Страх не завершити процес наставництва через непередбачувані обставини	20,9%	20,9%	24,8%	26,9%
 Недостатня підтримка організаторів процесу наставництва	15,8%	12,9%	12,9%	14,7%
 Інше	3,4%	3,0%	4,3%	3,4%
 Важко відповісти	12,2%	12,6%	8,7%	7,8%

ОСНОВНІ БАР'ЄРИ ДЛЯ НАСТАВНИЦТВА

Неадекватна поведінка є бар'єром
для чверті опитаних українців,
найменшою перешкодою
це є для військових

10,5%

ОСНОВНІ БАР'ЄРИ ДЛЯ НАСТАВНИЦТВА

	Веду домашнє господар- ство	Військово- службовець	Керівник	Навчаюся (школяр, студент, аспірант)	Офісний працівник	Перебуваю на пенсії (за віком, за інвалідніс- тю)	Підприє- мець, маю свою справу	Працівник бюджетної сфери	Робітник	Шукаю роботу (безробіт- ний)	Інше
● Страх не впоратися з очікуваннями підопічного/ої	43,6%	29,9%	33,3%	47,2%	44,4%	41,7%	42,5%	43,9%	46,0%	51,1%	43,9%
● Страх не знайти спільну мову з підопічним/ою	42,2%	25,0%	21,6%	53,2%	52,6%	34,8%	32,8%	36,4%	42,3%	41,2%	39,1%
● Недостатність навичок/досвіду для взаємодії	35,9%	36,4%	36,9%	61,9%	41,7%	42,2%	47,0%	40,7%	42,1%	37,9%	29,1%
● Сумніви у власній емоційній стійкості (втома, вигорання)	25,7%	18,3%	16,0%	43,2%	32,0%	19,2%	32,0%	34,7%	21,6%	25,4%	25,1%
● Неадекватна поведінка зі сторони підопічного/ої	26,1%	10,5%	32,5%	34,6%	31,1%	23,0%	26,8%	35,1%	24,1%	20,0%	24,3%
● Складний бюрократичний процес наставництва	21,3%	23,7%	30,3%	19,9%	26,9%	22,8%	35,4%	30,1%	25,2%	21,1%	21,2%
● Страх не завершити процес наставництва через непередбачувані обставини	24,4%	10,5%	18,6%	21,6%	21,7%	30,5%	27,0%	27,2%	22,7%	20,6%	23,0%
● Недостатня підтримка організаторів процесу наставництва	12,2%	7,9%	20,2%	18,1%	18,8%	14,8%	21,2%	15,0%	14,2%	10,6%	9,1%
● Інше	2,9%	2,6%	5,7%	4,0%	2,5%	0,0%	1,7%	3,2%	4,9%	4,4%	4,4%

ОСНОВНІ БАР'ЄРИ ДЛЯ НАСТАВНИЦТВА

ЯКІСНИЙ ЕТАП

”

«У дитини може бути психологічна травма, якщо людина не готова»

”

«Хотілося б пройти якийсь психологічний тест, підготовку. Щоб фахівці, які займаються темою наставництва, могли тебе підготувати»

”

«Невідомо навіть, куди подати заяву»

”

«Немає жодної реклами, якоїсь позитивної пропаганди цього в суспільстві»

”

«Ти справді готовий морально, психологічно та матеріально, щоб бути наставником?»

СУМНІВИ ТА ПОБОЮВАННЯ ЩОДО НАСТАВНИЦТВА

30,5%

вважають, що діти з досвідом сирітства важко піддаються впливу

Наставником має бути кваліфікований педагог — **34,6%**

Діти зі складним минулим важко піддаються вихованню/впливу — **30,5%**

Наставництво вимагає багато часу — **28,3%**

Ці діти конфліктні й складні в комунікації — **24,9%**

Наставництво потребує фінансових витрат — **24,5%**

Наставництво — це складний і бюрократичний процес — **21,7%**

Важко відповісти — **15,8%**

Наставництво не змінює життя дітей — **9,8%**

Після наставництва обов'язкове усиновлення — **7,9%**

Ці діти є потенційними правопорушниками — **4,1%**

Інше — **3,9%**

СУМНІВИ ТА ПОБОЮВАННЯ ЩОДО НАСТАВНИЦТВА

Найбільший відсоток тих, хто вважає, що діти з досвідом сирітства складні у комунікації та вихованні **серед молоді 18-29 років** — **35,3%**

	18-29	30-39	40-49	50-59
 Наставником має бути кваліфікований педагог	36,0%	36,2%	34,4%	31,6%
 Діти зі складним минулим важко піддаються вихованню/впливу	35,3%	28,9%	26,1%	31,8%
 Наставництво вимагає багато часу	27,4%	23,6%	29,8%	33,0%
 Ці діти конфліктні й складні в комунікації	32,5%	21,5%	18,8%	27,0%
 Наставництво потребує фінансових витрат	24,5%	23,0%	25,3%	25,5%
 Наставництво — це складний і бюрократичний процес	19,7%	21,9%	21,1%	24,2%
 Наставництво не змінює життя дітей	9,1%	11,9%	9,5%	8,3%
 Після наставництва обов'язкове усиновлення	11,3%	5,8%	8,4%	6,4%
 Ці діти є потенційними правопорушниками	7,7%	3,3%	3,4%	2,1%
 Інше	5,1%	2,6%	4,2%	3,5%

СУМНІВИ ТА ПОБОЮВАННЯ ЩОДО НАСТАВНИЦТВА

РОЗПОДІЛ ПО РЕГІОНАХ

	Схід	Захід	Південь	Північ	Центр
 Наставником має бути кваліфікований педагог	36,2%	33,2%	30,4%	35,8%	36,3%
 Діти зі складним минулим важко піддаються вихованню/впливу	25,8%	32,0%	33,2%	29,1%	34,1%
 Наставництво вимагає багато часу	26,4%	28,4%	25,0%	32,5%	26,6%
 Ці діти конфліктні й складні в комунікації	25,1%	24,6%	24,5%	24,4%	26,2%
 Наставництво потребує фінансових витрат	22,8%	25,0%	23,4%	26,8%	23,5%
 Наставництво — це складний і бюрократичний процес	22,3%	19,3%	22,6%	22,5%	21,8%
 Наставництво не змінює життя дітей	8,9%	7,1%	9,4%	13,0%	9,1%
 Після наставництва обов’язкове усиновлення	7,2%	7,4%	7,1%	9,7%	7,3%
 Ці діти є потенційними правопорушниками	4,9%	4,5%	2,8%	2,8%	6,1%

СТРАХИ ТА ПЕРЕСТОРОГИ ЩОДО НАСТАВНИЦТВА

Відповідають
працівники
інституцій,
опікуни,
прийомні
батьки

Серед найпоширеніших загроз, які може нести програма наставництва ризики, **пов'язані з поведінкою наставника**, а також **неправильним сприйняттям** його ролі з боку підлітків.

ЗАГРОЗИ З БОКУ НАСТАВНИКІВ

- дії не в інтересах дитини
- підрив авторитету батьків
- непостійність та непослідовність
- відмова від підопічних

Можуть спричинити **серйозну емоційну травму** у дитини

ЗАГРОЗИ З БОКУ ПІДЛІТКІВ

- підміна понять наставника та спонсора (фокус на матеріальній допомозі, а не на комунікації та підтримці)
- надмірна прив'язаність
- сприйняття наставників як батьківських фігур
- переважання авторитету наставника над батьками
- знецінення ролі батьків

СТРАХИ ТА ПЕРЕСТОРОГИ ЩОДО НАСТАВНИЦТВА

Відповідають
активні пересічні
громадяни

Основні страхи, громадян щодо наставництва, пов'язані з **емоційною прив'язаністю** підопічних, **відсутністю знань** та **відчуттям власної неготовності**.

- страх емоційної прив'язаності як дитини до наставника, так і наставника до дитини
- переживання щодо психологічного стану дитини, страх нашкодити дитині, яка й так зазнала непростих переживань у житті
- брак знань, недостатній рівень власної обізнаності щодо виховання дітей, передусім, у сфері психології
- побоювання щодо недостатньої стійкості власної психіки
- невпевненість у власних силах і можливостях довести справу до кінця, а також у майбутньому
- брак ресурсів: передусім, фінансів та часу
- страх ревнощів з боку дітей наставника, якщо вони є, неготовність біологічних дітей наставника
- суспільний тиск та упередження оточення

СПРИЙНЯТТЯ ТА ОЧІКУВАННЯ ВІД НАСТАВНИЦТВА: ПІДЛІТКИ

ЧОГО ОЧІКУЮТЬ ВІД НАСТАВНИКІВ

Підлітки, що перебувають в інституційних закладах
(молодша вікова група) ↓

Більшість підлітків, формулюючи свої очікування від наставника, зосередилися на особистісних якостях та комунікативних навичках.

Акцентується увага на важливості емоційного комфорту у взаємодії з наставником, що виявляється у вимогах до його доброзичливості, розуміння, вміння слухати та підтримувати.

 ДОБРОЗИЧЛИВІСТЬ

 БАЖАННЯ ДАРУВАТИ ТУРБОТУ

 ЛЮБОВ ДО ТВАРИН

 ВМІННЯ ПРИЙМАТИ ОБСТАВИНИ ТА ТОЧКУ ЗОРУ ІНШИХ

 ВМІННЯ СЛУХАТИ

 ПОЧУТТЯ ГУМОРУ

ЧОГО ОЧІКУЮТЬ ВІД НАСТАВНИКІВ?

Підлітки, що перебувають в інституційних закладах
(молодша вікова група) ↓

Таким чином, наставник для респондентів — це не просто дорослий, який може дати пораду, а **людина, здатна створити атмосферу довіри та підтримки.**

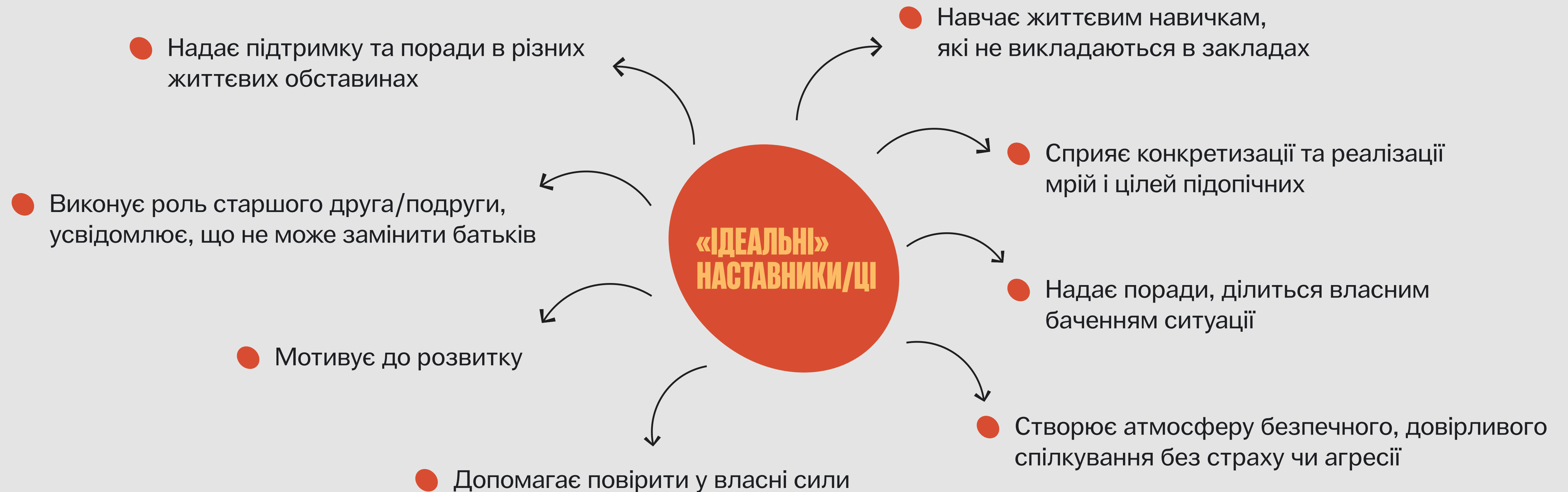
ЧОГО ОЧІКУЮТЬ ВІД НАСТАВНИКІВ?

Підлітки, що перебувають під опікою, в дитячих будинках сімейного типу, патронатних родинях ↓

ЧОГО ОЧІКУЮТЬ ВІД НАСТАВНИКІВ ?

Випускники інтернатних закладів ↓

- **Молодші підлітки з інституційних закладів** зосереджуються на якостях, які забезпечують комфортне спілкування: відкритість, доброта, спокій, здатність підтримувати довірливу атмосферу. Вони цінують можливість поговорити «душа на душу» та відчувати емоційну безпеку.
- **Підлітки з дитячих будинків сімейного типу (ДБСТ), ті, хто знаходяться під опікою або у патронатних родин** орієнтуються на людські якості наставника: доброзичливість, вміння підтримувати приємну атмосферу, можливість поділитися досвідом та отримати підтримку в складних ситуаціях. Вони очікують м'якої підтримки та вміння розповісти про життєві виклики.
- **Випускники інтернатних закладів** (старша вікова група) мають найбільш конкретні та прагматичні очікування від наставника. Вони цінують досвід, мудрі поради, підтримку в майбутніх життєвих ситуаціях, мотивацію до розвитку та допомогу в формуванні конкретних життєвих навичок. Для них важливо мати поруч людину, яка допоможе реалізувати цілі та адаптуватися до самостійного життя.

ОСНОВНИЙ ВИСНОВОК:

Підлітки та молодь з досвідом сирітства, які найбільше потребують наставників, мають досить реалістичні та конкретні очікування — це людина поруч, яка підтримує та допомагає адаптуватися до дорослого життя. Водночас дорослі часто переживають через власну «неідеальність», непідготовленість, брак ресурсів та страхи щодо невдачі в комунікації.

6

ЩО МОТИВУЄ СТАВАТИ НАСТАВНИКАМИ?

Що мотивує ставати наставниками?

Що мотивує ставати наставниками?

46,5%

майже половина опитаних вважають заохочення від держави
додаткової мотивацією долучення до наставництва

Що мотивує ставати наставниками?

Що мотивує ставати наставниками?

38,5%

підтримка та супровід
в процесі діяльності

34,4%

особистий сенс
та самореалізація

27,3%

набуття нового досвіду,
розвиток м'яких навичок

Що мотивує ставати наставниками?

23,5%

причетність
до спільноти
однодумців

16,9%

заохочення від
роботодавця

15,6%

престиж,
визнання
діяльності
суспільством

16,2%

важко
відповісти

4,0%

інше

ЩО МОТИВУЄ СТАВАТИ НАСТАВНИКАМИ?

РІЗНІ ВІКОВІ ГРУПИ

Найбільше заохочення від держави мотивує людей у віці **30-39 (49,5%)** та **40-49 років (50%)**.

Водночас **набуття нового досвіду** та розвиток м'яких навичок є ключовим фактором додаткової мотивації для молоді **18-29 років (34,9%)**.

	18-29	30-39	40-49	50-59
● Заохочення від держави	41,9%	49,5%	50,0%	44,5%
● Підтримка і супровід професіоналів в процесі діяльності	37,0%	37,8%	40,7%	38,8%
● Особистий сенс, самореалізація	35,3%	34,4%	33,0%	35,0%
● Набуття нового досвіду, розвиток м'яких навичок	34,9%	28,0%	27,8%	17,3%
● Причетність до спільноти однодумців	17,6%	24,3%	23,6%	29,2%
● Заохочення від роботодавця	23,1%	18,9%	14,6%	10,2%
● Визнання вашої діяльності суспільством (престиж)	16,%%	17,2%	13,6%	15,0%
● Інше	4,8%	1,6%	3,0%	7,1%
● Важко відповісти	14,6%	16,6%	16,4%	17,6%

База: всі опитані, міське населення Україна 18-60 років
«Що вас могло б зупинити від того, щоб стати наставником/цею? (декілька варіантів)»

ЩО МОТИВУЄ СТАВАТИ НАСТАВНИКАМИ?

РІЗНІ СОЦІАЛЬНІ ГРУПИ

Заохочення від держави є найбільшою мотивацією для:

- офісних працівників — **56,1%**
- тих, хто перебувають на пенсії — **56,1%**
- безробітних — **50,5%**

Найменше це мотивує керівників — **28,7%**

Підтримка та супровід від професіоналів найбільше змотивувала б:

- працівників бюджетної сфери — **53,3%**
- офісних працівників — **48,7%**
- підприємців — **43,5%**

Найменше це мотивувало б військових — **19,8%**

Особистий сенс та самореалізація є найбільш мотиваційним чинником для:

- підприємців — **45,7%**
- школярів, студентів, аспірантів — **41,2%**
- офісних працівників — **37,3%**

Найменший показник знову серед військових — **26,9%**

ЩО МОТИВУЄ СТАВАТИ НАСТАВНИКАМИ?

РІЗНІ СОЦІАЛЬНІ ГРУПИ

	Веду домашнє господарство	Військово-службовець	Керівник	Навчаюся (школяр, студент, аспірант)	Офісний працівник	Перебуваю на пенсії (за віком, за інвалідністю)	Підприємець, маю свою справу	Працівник бюджетної сфери	Робітник	Шукаю роботу (безробітний)	Інше
● Заохочення від держави	44,5%	37,4%	28,7%	47,4%	56,1%	56,1%	48,6%	48,9%	40,0%	50,5%	37,2%
● Підтримка і супровід професіоналів в процесі діяльності	35,0%	19,8%	23,6%	40,2%	48,7%	26,3%	43,5%	53,3%	38,9%	33,0%	32,0%
● Особистий сенс, самореалізація	31,3%	26,9%	34,5%	41,2%	37,3%	35,1%	45,7%	30,0%	30,4%	37,0%	31,1%
● Набуття нового досвіду, розвиток м'яких навичок	19,1%	24,2%	31,0%	40,7%	33,4%	16,6%	26,0%	27,6%	25,6%	29,7%	27,0%
● Причетність до спільноти однодумців	21,0%	16,5%	11,4%	6,2%	22,5%	16,1%	40,7%	30,9%	26,6%	21,4%	16,7%
● Заохочення від роботодавця	15,0%	7,7%	20,1%	22,2%	24,1%	8,3%	14,9%	16,4%	20,0%	17,6%	11,2%
● Визнання вашої діяльності суспільством (престиж)	11,9%	14,7%	21,1%	14,9%	18,2%	14,6%	19,0%	22,8%	16,3%	13,3%	6,2%
● Інше	2,8%	8,6%	3,9%	3,6%	0,0%	6,6%	1,4%	3,3%	4,7%	5,6%	5,9%
● Важко відповісти	20,2%	29,0%	29,8%	11,9%	7,3%	20,8%	10,9%	8,5%	17,3%	17,2%	25,9%

ЩО МОТИВУЄ СТАВАТИ НАСТАВНИКАМИ?

РІЗНІ РЕГІОНИ УКРАЇНИ

	Схід	Захід	Південь	Північ	Центр
● Заохочення від держави	41,3%	49,0%	47,7%	47,2%	47,1%
● Підтримка і супровід професіоналів в процесі діяльності	32,5%	35,3%	37,6%	44,2%	41,0%
● Особистий сенс, самореалізація	33,3%	35,7%	31,9%	39,2%	27,9%
● Набуття нового досвіду, розвиток м'яких навичок	25,7%	26,2%	30,6%	26,7%	28,9%
● Причетність до спільноти однодумців	22,1%	22,2%	22,3%	26,3%	23,1%
● Заохочення від роботодавця	10,9%	15,7%	18,3%	20,1%	19,0%
● Визнання вашої діяльності суспільством (престиж)	13,2%	12,3%	19,3%	16,1%	19,1%
● Інше	4,6%	4,5%	4,5%	2,6%	5,0%
● Важко відповісти	19,3%	17,1%	16,7%	11,8%	18,8%

ЩО МОТИВУЄ СТАВАТИ НАСТАВНИКАМИ?

ВІДПОВІДАЮТЬ ЧИННІ НАСТАВНИКИ/ЦІ

”

Професійний фах та бажання його реалізувати

«Моя перша освіта — педагогічна, тому я вважаю, що маю для цього ресурс, знання, і мені цікаво підтримати когось у його життєвому шляху».

”

Бажання покращити життя дітей

«Це досить реалістичний формат, у якому я можу вплинути на життя дітей».

”

Бажання допомагати дітям без включення їх до складу своєї сім'ї

«У мене є ресурс, але немає можливості взяти ще дітей до себе, тому ми вирішили, що можемо використати цей ресурс у правильному напрямку».

”

Імпакт, який вимагає помірну кількість часу

«Коли я дізналася, що можна приділяти буквально кілька годин на тиждень, то побачила в цьому можливість реально впливати, і тому стала наставницею».

ЧИННИКИ ЯКІ НАЗВАЛИ ПРАЦІВНИКИ ІНСТИТУЦІЙ, ОПІКУНИ, ПРИЙОМНІ БАТЬКИ

ДОСВІД ТА БАЖАННЯ ЙОГО
ПЕРЕДАТИ

МАСОВЕ ПОШИРЕННЯ
ІНФОРМАЦІЇ ПРО
НАСТАВНИЦТВО

ВІДКРИТІСТЬ ТА СПРИЯННЯ
РОЗВИТКУ НАСТАВНИЦТВА
З БОКУ ВИХОВНИХ ЧИ
НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

СУСПІЛЬНА КОРИСТЬ

УСВІДОМЛЕННЯ ВАЖЛИВОСТІ
ВЛАСНИХ ЗНАНЬ ТА НАВИЧОК
ДЛЯ ПІДТРИМКИ ДІТЕЙ

БІЛЬШ НЕУПЕРЕДЖЕНЕ ТА
ЛОЯЛЬНЕ СТАВЛЕННЯ З БОКУ
СОЦІАЛЬНИХ СЛУЖБ ДО
КАНДИДАТІВ У НАСТАВНИКИ

ЩО МОТИВУЄ СТАВАТИ НАСТАВНИКАМИ?

ВІДПОВІДАЮТЬ АКТИВНІ ГРОМАДЯНИ

”

Передача досвіду

«Я можу поділитися своїм життєвим досвідом з людиною, яка через відсутність батьків не має можливості отримати його іншим шляхом — за межами інтернатного закладу».

«Хочеться поділитися своїм життєвим досвідом, можливо, якимись професійними навичками».

”

Соціальна відповідальність та реалізація

«Можливо, як то кажуть, ствердитися в тому, що ти принаймні щось у цьому житті знаєш, що твій досвід і знання можуть бути корисними для іншої людини».

”

Убезпечити від помилок

«Скажімо прямо: я зможу дитині пояснити, що наркотики — це погано»

«Скоріше за все (мотивує), бажання допомагати іншим з такою ж проблемою».

”

Емоційний фактор та середовище

«Перша поїздка до дитячого будинку. Це справді змінює твоє сприйняття, психологію в цьому плані».

«Мені здається, коли людина потрапляє в місце, де перебувають ці діти, просто поспостерігавши за ними, вона може зрозуміти, що хоче бути поруч, допомагати їм, підтримувати».

ЩО МОТИВУЄ СТАВАТИ НАСТАВНИКАМИ?

ВІДПОВІДАЮТЬ АКТИВНІ ГРОМАДЯНИ

”

Відсутність власних дітей

«З різних причин люди не можуть мати власних дітей — через стан здоров'я, вік тощо. Думаю, саме такі люди найбільш вмотивовані».

«Люди, які мають вже дорослих дітей, але є бажання ще виховати дитину-сироту».

”

Медіаконтент та промоція наставництва

«Ну, фільми усі дивились такі слізні. Скажімо, попала там людина в дитбудинок і так закохалася в цю дитину, що вона їй і сниться, і вона їсти не може, і вона про неї думає, вона її хоче усиновити. Все, там капець»,

«Можливо, чим більше про це говориш, тим більше про тебе знають і тим більше з'являється людей, які хочуть це робити».

Окрім мотивації, для залучення до наставництва є **важливими і умови:**

- фінансова стабільність
- час
- наявність вичерпних знань та інформації про наставництво
- зручна організація процесу
- безпосередній контакт
- розвиток культури наставництва в суспільстві

ЯКІ ПОТРІБНІ УМОВИ, АБИ СТАВАТИ НАСТАВНИКАМИ?

ВІДПОВІДАЮТЬ АКТИВНІ ГРОМАДЯНИ

”

«Щоб на державному рівні розповідали на тих же уроках, на тих же роликах реально, щоб у ЗМІ побільше інформації було, щоб це було як норма, щоб молодь більше знала про це і не відгороджувалася»

”

«Фінансове становище, за якого я б розумів, що можу виділяти і кошти, і час. Потрібен ресурс — і часовий, і фінансовий»

”

«Всього два пункти: пояснити і показати. І людина зрозуміє, треба — не треба, варто — не варто»

”

«Людина має прийти в дитбудинок, побачити цих дітей, поспілкуватися з ними, і тоді зрозуміти чим вони живуть і тоді, можливо, вона для себе прийме якісь рішення, чи зможе вона їм допомогти чи ні»

”

«Щоб це було якось організовано грамотно, щоб для бажаючих займатися цією діяльністю це було зручно і не було якось в тягость»

Наставництво є важливою соціальною практикою, що мотивує людей як на особистісному, так і на суспільному рівні.

Основні **мотиви для участі** в програмах включають:

- професійний досвід
- бажання допомогти
- соціальна відповідальність
- емоційне залучення
- фінансова стабільність

Окремо слід відзначити, що деякі опитані бачать у цій діяльності альтернативу опікунству або усиновленню, що потребує подальшого дослідження зв'язку між наставництвом та готовністю до більш глибокої інтеграції дитини в сім'ю.

7

**ВЗАЄМОДІЯ З ДІТЬМИ ТА ПІДЛІТКАМИ,
ЯКІ ПОТРЕБУЮТЬ НАСТАВНИКІВ
ЯК ЇЇ БАЧИТЬ СУСПІЛЬСТВО?**

Бажана кількість підопічних

54%

всіх опитаних готові стати наставником/цею для
1 дитини (розглядалася гіпотетична можливість)

14,9%

для 2-х дітей

3,4%

для 3-х дітей

1,3%

для 4-х дітей

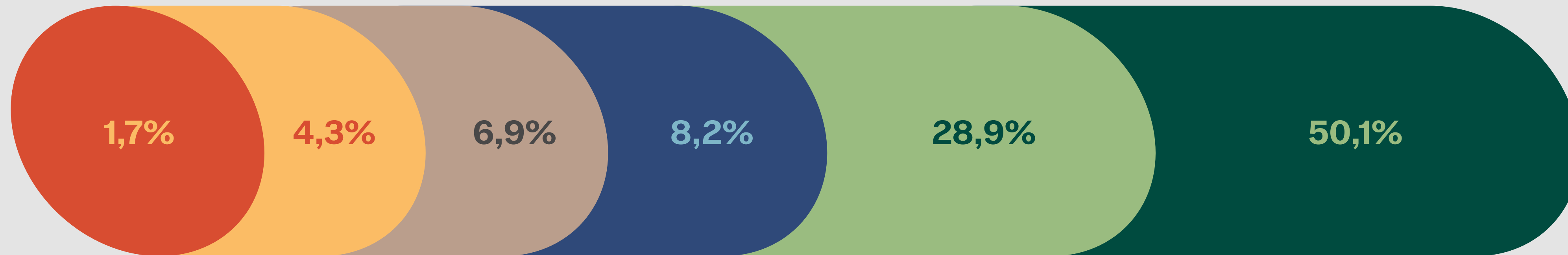
16,6%

не можуть
дати відповіді

9,7%

не розглядали
питання навіть
теоретично

БАЖАНА КІЛЬКІСТЬ ПІДОПІЧНИХ СЕРЕД ГОТОВИХ СТАТИ НАСТАВНИКАМИ

● Не міг би навіть теоретично
● Для 4-х дітей

● Важко відповісти
● Для 3-х дітей

● Для 2-х дітей
● Для 1 дитини

Для дітей якого віку хочуть ставати наставниками?

46%

майже половина опитаних хотіли б стати наставниками для дітей молодшого віку (до 10 років)

Для дітей якого віку хочуть ставати наставниками?

13,9%

могли б стати
наставниками
для дітей
10-12 років

8,9%

розглядають
таку можливість
для підлітків
13-15 років

5,6%

хотіли б стати
наставниками для
старших підлітків
16+ років

25,3%

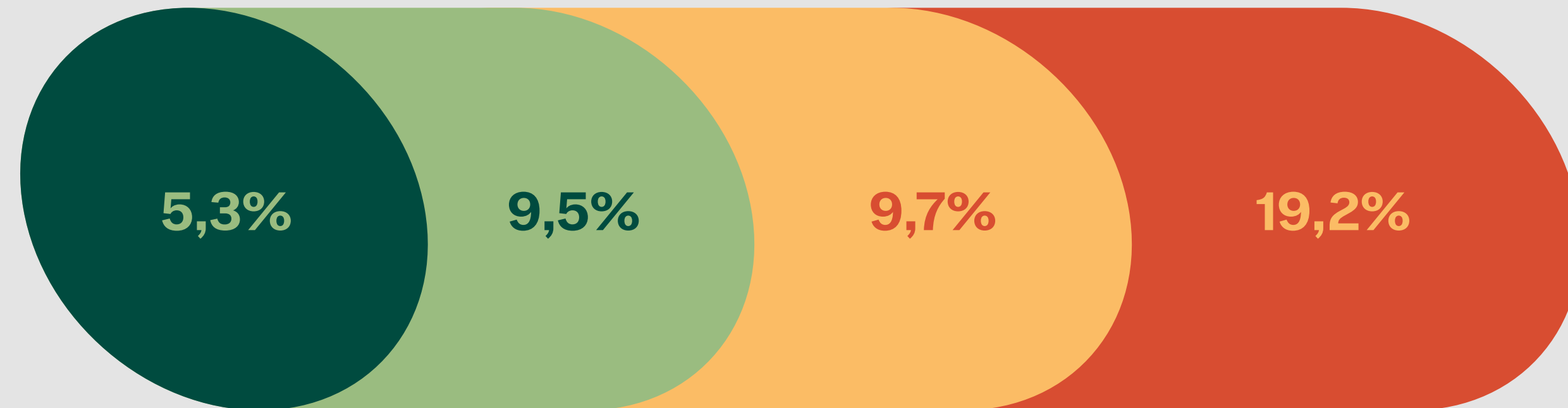
чверть —
не можуть дати
відповіді

З ДІТЬМИ ЯКОГО ВІКУ ХОТІЛИ Б ВЗАЄМОДІЯТИ ТІ, ХТО ГОТОВІ ДОЛУЧИТИСЯ ДО НАСТАВНИЦТВА?

56%

громадян готових долучитися до наставництва також бачать себе наставниками для дітей молодшого віку (до 10 років)

● Старше 16 років
● Важко відповісти

● 13-15 років
● 10-12 років

ДЛЯ ДІТЕЙ ЯКОГО ВІКУ ХОЧУТЬ СТАВАТИ НАСТАВНИКАМИ?

РІЗНІ ВІКОВІ КАТЕГОРІЇ

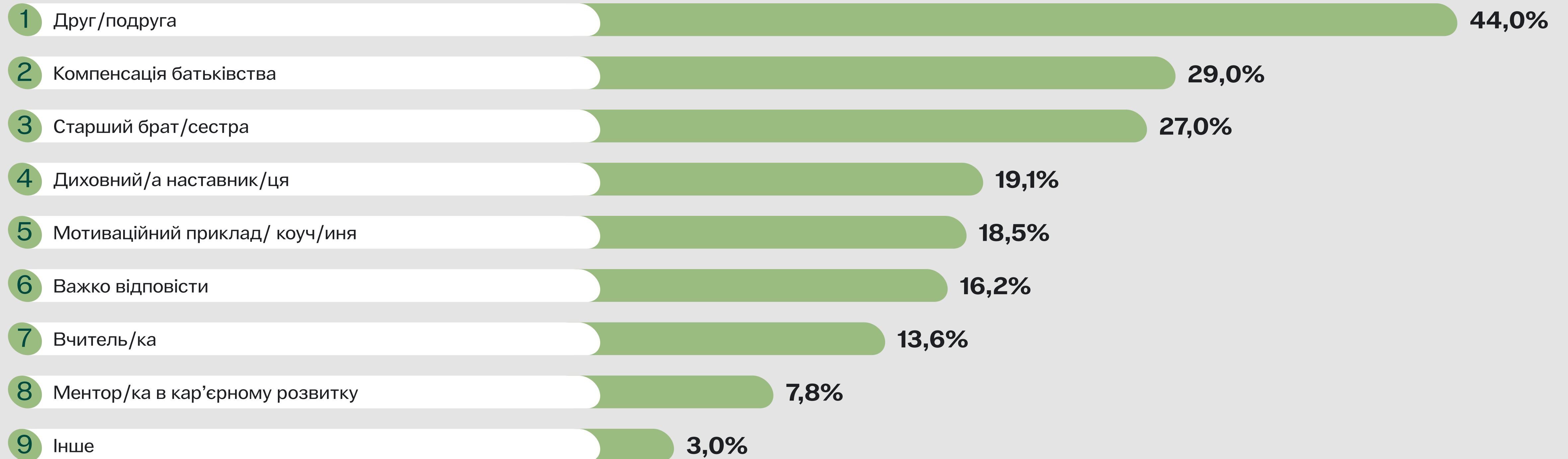

Найбільший відсоток тих, хто хотіли б стати наставниками для підлітків — серед молоді **18-29 років** (тих, хто нещодавно були підлітками).

	18-29	30-39	40-49	50-59
● Менше 10 років	38,1%	48,6%	50,0%	48,8%
● 10-12 років	16,4%	13,2%	11,9%	14,2%
● 13-15 років	14,6%	8,9%	5,8%	5,9%
● Старше 16 років	8,8%	5,3%	4,6%	3,5%
● Важко відповісти	22,1%	24,0%	27,6%	27,6%

В ЯКІЙ РОЛІ БАЧАТЬ СЕБЕ ДОРΟΣЛІ У ВЗАЄМОДІЇ З ДІТЬМИ ТА ПІДЛІТКАМИ?

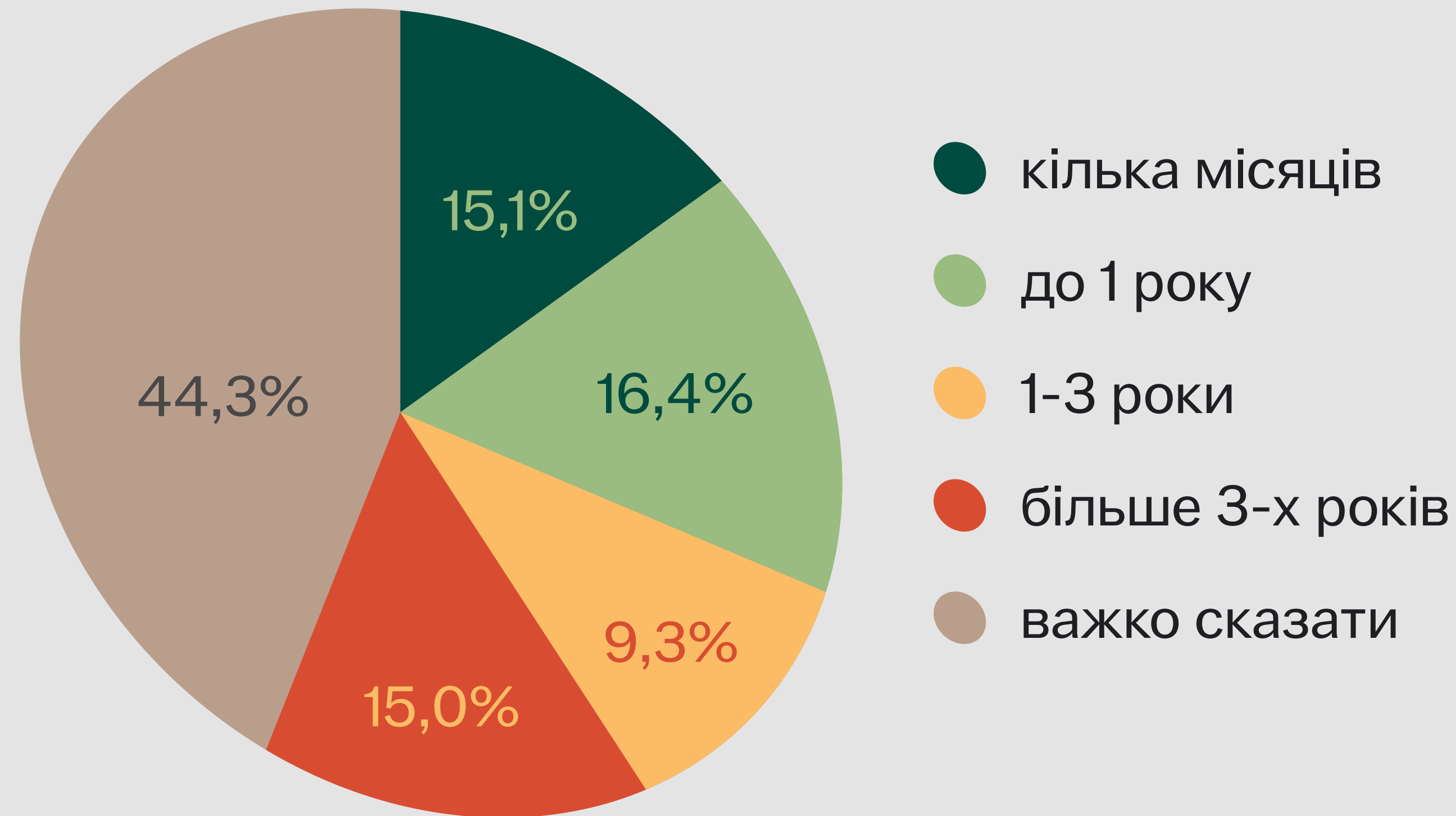
В ЯКІЙ РОЛІ БАЧАТЬ СЕБЕ ДОРΟΣЛІ У ВЗАЄМОДІЇ З ДІТЬМИ ТА ПІДЛІТКАМИ?

	18-29	30-39	40-49	50-59
● Друг/подруга	48,6%	48,1%	42,2%	36,3%
● Компенсація батьківства	25,2%	28,0%	31,9%	31,0%
● Старший брат/сестра	40,2%	31,5%	21,3%	13,6%
● Духовний/а наставник/ця	18,6%	17,4%	17,9%	22,7%
● Мотиваційний приклад/коуч/иня	19,0%	19,2%	18,8%	17,0%
● Вчитель/ка	12,1%	14,8%	14,1%	13,3%
● Ментор/ка в кар'єрному розвитку	8,1%	9,6%	6,0%	7,2%
● Інше	5,2%	1,9%	2,4%	2,6%
● Важко відповісти	13,2%	16,6%	15,1%	20,0%

В ЯКІЙ РОЛІ БАЧАТЬ СЕБЕ ДОРΟΣЛІ У ВЗАЄМОДІЇ З ДІТЬМИ ТА ПІДЛІТКАМИ?

	Веду домашнє господарство	Військово-службовець	Керівник	Навчаюся (школяр, студент, аспірант)	Офісний працівник	Перебуваю на пенсії (за віком, за інвалідністю)	Підприємець, маю свою справу	Працівник бюджетної сфери	Робітник	Шукаю роботу (безробітний)	Інше
● Друг/подруга	50,3%	22,5%	25,4%	60,6%	46,0%	32,2%	41,6%	39,9%	43,5%	47,5%	47,6%
● Компенсація батьківства	19,8%	26,9%	26,0%	17,1%	28,9%	27,1%	24,7%	30,5%	36,4%	30,0%	30,6%
● Старший брат/сестра	27,6%	33,1%	14,2%	41,2%	28,5%	16,5%	25,7%	18,2%	31,3%	29,9%	25,2%
● Духовний/а наставник/ця	18,5%	12,6%	14,9%	24,2%	19,3%	22,4%	21,0%	17,5%	23,4%	18,0%	12,7%
● Мотиваційний приклад/коуч/иня	18,0%	20,0%	16,2%	26,3%	14,2%	13,0%	31,9%	19,6%	19,3%	16,8%	14,2%
● Вчитель/ка	10,0%	24,0%	11,8%	6,9%	17,2%	11,1%	18,9%	26,2%	8,3%	10,4%	9,6%
● Ментор/ка в кар'єрному розвитку	6,0%	5,1%	13,4%	2,1%	8,6%	6,5%	21,9%	9,7%	5,2%	6,3%	5,7%
● Інше	3,5%	3,4%	0,0%	4,0%	1,2%	2,0%	0,0%	1,9%	3,4%	4,6%	5,3%
● Важко відповісти	10,9%	22,3%	31,3%	14,0%	15,9%	22,5%	11,3%	14,0%	16,1%	16,1%	20,6%

НА ЯКИЙ ПЕРІОД БУЛО Б КОМФОРТНО ДОЛУЧИТИСЯ ДО НАСТАВНИЦТВА, ВІДВІДУЮЧИ ДИТИНУ 1 РАЗ НА ТИЖДЕНЬ ?

База: готові долучитися до наставництва, міське населення Україна 18-60 років
«Для скількох дітей ви могли би стати наставником/цею?»

НА ЯКИЙ ПЕРІОД БУЛО Б КОМФОРТНО ДОЛУЧИТИСЯ ДО НАСТАВНИЦТВА, ВІДВІДУЮЧИ ДИТИНУ 1 РАЗ НА ТИЖДЕНЬ ?

	18-29	30-39	40-49	50-59
● Кілька місяців	19,2%	15,1%	12,5%	13,4%
● До 1 року	20,1%	17,1%	15,3%	12,7%
● 1-3 роки	9,3%	9,6%	7,0%	11,3%
● Більше 3-х років	13,9%	17,8%	13,2%	14,7%
● Важко сказати	37,5%	40,5%	52,0%	47,9%

НА ЯКИЙ ПЕРІОД БУЛО Б КОМФОРТНО ДОЛУЧИТИСЯ ДО НАСТАВНИЦТВА, ВІДВІДУЮЧИ ДИТИНУ 1 РАЗ НА ТИЖДЕНЬ ?

	Веду домашнє господарство	Військово-службовець	Керівник	Навчаюся (школяр, студент, аспірант)	Офісний працівник	Перебуваю на пенсії (за віком, за інвалідністю)	Підприємець, маю свою справу	Працівник бюджетної сфери	Робітник	Шукаю роботу (безробітний)	Інше
● Кілька місяців	15,4%	10,1%	7,9%	13,3%	14,1%	19,1%	9,6%	13,3%	14,0%	21,5%	10,4%
● До 1 року	15,8%	8,7%	19,1%	20,7%	23,1%	17,5%	18,2%	19,8%	14,8%	12,3%	14,5%
● 1-3 роки	8,0%	10,1%	14,6%	7,7%	10,8%	4,4%	9,5%	11,9%	12,5%	7,8%	4,8%
● Більше 3-х років	19,7%	25,3%	18,4%	13,0%	15,8%	5,8%	21,9%	14,6%	13,9%	13,8%	12,4%
● Важко сказати	41,2%	45,7%	40,0%	45,2%	36,3%	53,2%	40,8%	40,4%	44,7%	44,7%	57,8%

Як часто готові були б відвідувати підопічних?

52,5%

щотижнево
(кілька разів або
раз на тиждень)

8,7%

раз на кілька
тижнів

9,4%

кілька разів
на місяць

4,1%

раз на місяць
і рідше

25,3%

чверть — важко
дати відповідь

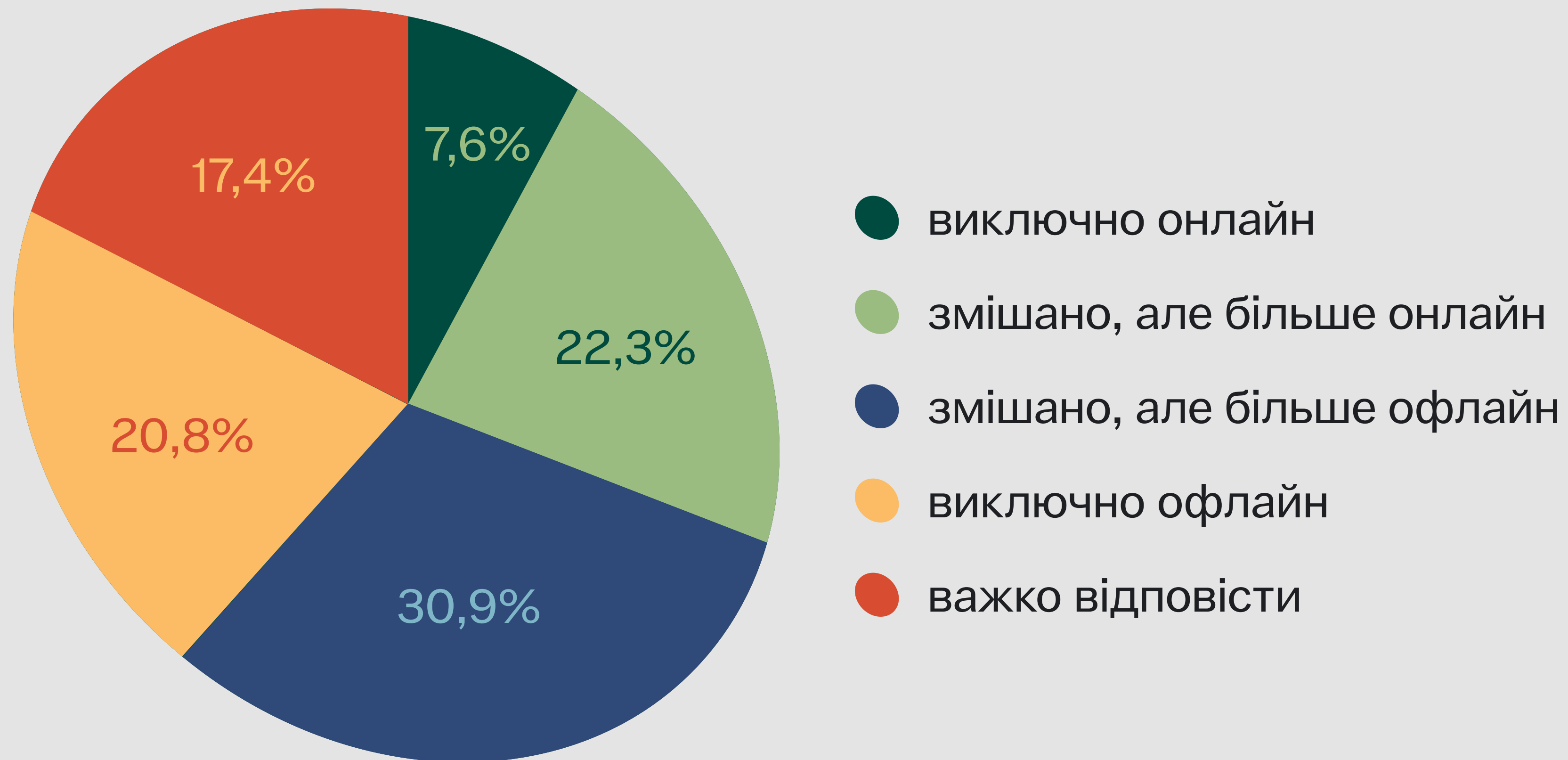
ЯК ЧАСТО ГОТОВІ БУЛИ Б ВІДВІДУВАТИ ПІДОПІЧНИХ?

	18-29	30-39	40-49	50-59
● Кілька разів на тиждень	23,8%	23,8%	20,4%	19,2%
● Приблизно раз на тиждень	28,6%	28,2%	29,8%	36,0%
● Раз на кілька тижнів	10,1%	9,4%	6,8%	8,3%
● Кілька разів на місяць	10,8%	10,4%	9,1%	7,1%
● Раз на місяць і рідше	7,0%	2,4%	5,3%	2,0%
● Важко відповісти	19,7%	25,8%	28,5%	27,3%

ЯК ЧАСТО ГОТОВІ БУЛИ Б ВІДВІДУВАТИ ПІДОПІЧНИХ?

	Веду домашнє господарство	Військово-службовець	Керівник	Навчаюся (школяр, студент, аспірант)	Офісний працівник	Перебуваю на пенсії (за віком, за інвалідністю)	Підприємець, маю свою справу	Працівник бюджетної сфери	Робітник	Шукаю роботу (безробітний)	Інше
● Кілька разів на тиждень	23,7%	20,8%	21,7%	20,2%	16,9%	14,6%	16,0%	19,0%	26,4%	26,4%	21,1%
● Приблизно раз на тиждень	31,9%	36,4%	22,4%	26,7%	36,8%	29,4%	29,3%	35,9%	31,7%	25,2%	29,3%
● Раз на кілька тижнів	8,5%	4,9%	10,7%	13,1%	8,1%	5,6%	10,3%	11,7%	7,5%	8,0%	8,5%
● Кілька разів на місяць	9,7%	5,8%	5,1%	5,6%	13,5%	8,5%	11,3%	7,9%	7,3%	10,2%	12,2%
● Раз на місяць і рідше	4,1%	3,4%	2,7%	2,1%	4,8%	1,0%	5,6%	4,9%	3,8%	5,3%	2,8%
● Важко відповісти	22,2%	28,8%	37,3%	32,3%	20,0%	40,9%	27,6%	20,6%	23,3%	24,9%	26,2%

ЗРУЧНИЙ ФОРМАТ ДЛЯ ВЗАЄМОДІЇ

База: готові долучитися до наставництва, міське населення Україна 18-60 років
«Для скількох дітей ви могли би стати наставником/цею?»

ЗРУЧНИЙ ФОРМАТ ДЛЯ ВЗАЄМОДІЇ

	18-29	30-39	40-49	50-59
● Виключно онлайн	10,4%	6,1%	8,5%	5,5%
● Змішано, але більше онлайн	25,4%	25,9%	22,8%	18,2%
● Змішано, але більше офлайн	30,9%	27,9%	30,3%	34,9%
● Виключно офлайн	19,1%	21,2%	18,8%	24,3%
● Важко відповісти	14,2%	18,8%	19,6%	17,0%

ЗРУЧНИЙ ФОРМАТ ДЛЯ ВЗАЄМОДІЇ

	Веду домашнє господар- ство	Військово- службовець	Керівник	Навчаюся (школяр, студент, аспірант)	Офісний працівник	Перебуваю на пенсії (за віком, за інвалідніс- тю)	Підприє- мець, маю свою справу	Працівник бюджетної сфери	Робітник	Шукаю роботу (безробіт- ний)	Інше
● Виключно онлайн	9,1%	15,9%	5,5%	7,4%	7,0%	3,8%	2,8%	8,2%	7,2%	9,6%	6,6%
● Змішано, але більше онлайн	23,4%	31,4%	5,0%	30,1%	29,1%	22,7%	19,8%	18,2%	24,9%	24,2%	20,5%
● Змішано, але більше офлайн	35,1%	20,6%	33,7%	25,5%	32,8%	23,8%	30,2%	32,1%	36,3%	26,5%	34,4%
● Виключно офлайн	17,8%	13,1%	29,6%	19,2%	20,4%	22,6%	27,4%	28,2%	15,4%	20,6%	17,8%
● Важко відповісти	14,5%	19,0%	26,2%	17,7%	10,7%	27,1%	19,7%	13,3%	16,2%	19,2%	20,7%

ТЕХНІЧНІ ПЕРЕШКОДИ ДЛЯ СПІЛКУВАННЯ З ПІДЛІТКАМИ !

Поганий зв'язок

Погана якість інтернет покриття, неможливість користуватися телефоном, несправність приладів зв'язку

Віддаленість закладів

Відстань закладів, де проживають діти від місця проживання наставників, довгий доїзд та далека відстань

Обмеженість інфраструктури

Відсутність місць, де можна поспілкуватися з дітьми за межами інституційних закладів

Фінансові витрати

Відсутність дозвіллевої, розважальної інфраструктури вимагає від наставників більших фінансових витрат

8

БАЧЕННЯ ВЛАСНОГО МАЙБУТНЬОГО ПІДЛІТКАМИ З ДОСВІДОМ СИРІТСТВА

ОЧІКУВАННЯ ВІД ДОРΟΣЛОГО ЖИТТЯ

Після випуску з інституційних закладів ↓

Попри неоднозначні та мрійливі очікування від дорослого життя, а також тривогу та невпевненість підлітки та молодь мають певні ключові орієнтири для майбутнього — фінансова стабільність, комфортні умови життя та можливість займатися тим, що приносить задоволення.

Підлітки, що проживають в інституційних закладах

- відсутність роздумів на тему майбутнього
- відмова від планування
- зосередженість на житті «сьогодні»
- визначеність з майбутньою професією

Підлітки/ молодь, що знаходяться під опікою, ДБСТ, ПС

- **короткострокові плани:**
перші кроки у професії,
самостійне отримання нових
вражень — подорожі,
відкриття світу
- **довгострокові плани:**
наявність власного житла,
перетворення хобі на спосіб
заробітку, прагнення
гармонії та спокою

Дівчата, на відміну від хлопців, детальніше описали своє майбутнє, зазначаючи не лише сферу діяльності, а й загальний стиль життя.

МРІЇ ПРО МАЙБУТНЄ *

Підлітки прагнуть незалежності, можливості вільно розпоряджатися своїм життям і отримувати нові враження. Водночас багато хто усвідомлює, що їхні мрії потребують ресурсів — фінансових, соціальних та часових.

”

Професійний розвиток

«Я хочу наразі закінчити школу, потім вступити на ветеринара, а після цього, мабуть, відкрити свою ветеринарну клініку»

«Знайти себе, бути успішним у своїй професії»

”

Мрії про мирне життя

«Щоб закінчилась війна — це таке базове»

«Мрію про закінчення війни»

”

Власна родина, стабільне життя

«Побудувати дім, побудувати адекватну, хорошу сім'ю»

«Придбати своє житло, свій дім, все-таки, щоб він був тільки мій і в американському бажано стилі»

«Досягти файно, гарно, щоб у мене все було добре, робота»

”

Подорожі та враження

«Я мрію поїхати в Париж, в Амстердам»

«Я б хотіла подорожувати по всьому світові»

”

Благородні, загальнолюдські мрії

«Майбутнє без інтернатів»

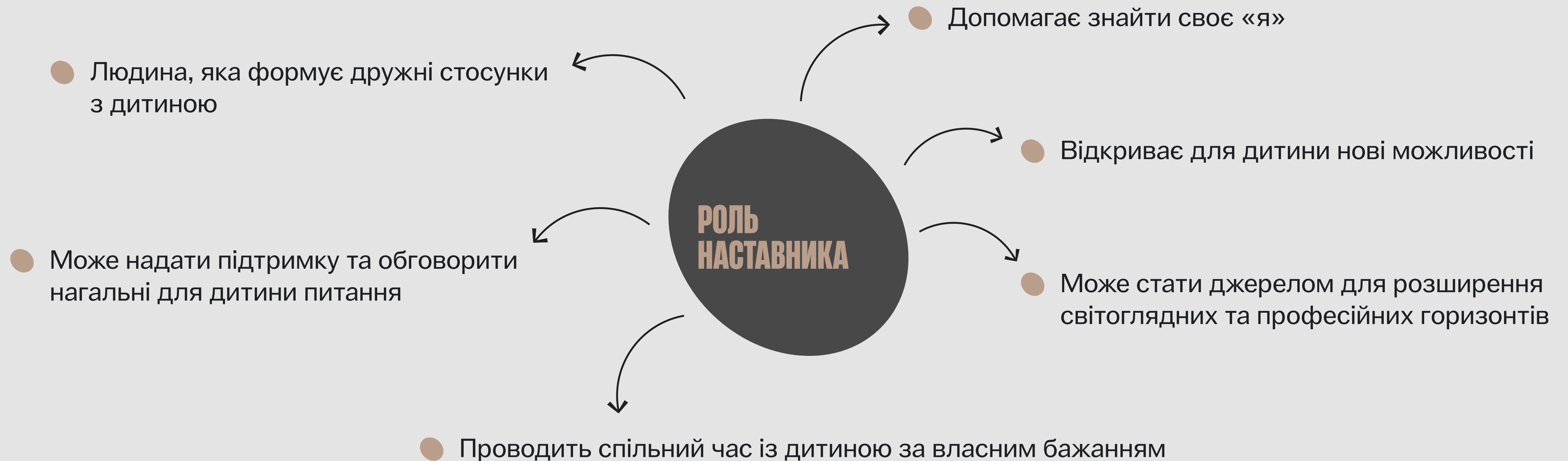
«Щоб кожна дитина мала сім'ю, мала підтримку від держави»

«Щоб діти в інституційних закладах, якщо не буде прийомних родин, щоб робили малі групові будиночки»

«Була мрія відкрити не інтернат, а інше (альтернативне) місце для дітей»

УНІКАЛЬНА РОЛЬ НАСТАВНИКА У ЖИТТІ ПІДЛІТКА

Відповідають діючі наставники ↓

УНІКАЛЬНА РОЛЬ НАСТАВНИКА У ЖИТТІ ПІДЛІТКА

Відповідають працівники інституцій, опікуни, прийомні батьки ↓

Найчастіше респонденти наголошують, що ключовою перевагою наставника є можливість встановлення більш довірливих та дружніх відносин з дитиною.

Участь у різних сферах життя підопічного

На відміну від працівників інтернату, які мають обмежені можливості для підтримки дітей поза межами закладу, наставник може брати активнішу участь у житті підопічного. Серед сфер:

- медична підтримка;
- юридична допомога;
- освітня підтримка (репетиторство, допомога у виборі освітнього напрямку).

Більш відкрите спілкування

Наставник не має адміністративного чи виховного статусу, тому спілкування з ним є менш формалізованим та більш довірливим.

Ширший спектр доступних тем для бесіди

Наставник може говорити з підлітком про теми, які складно чи неможливо обговорити з вихователями чи опікунами.

Можливість надання психологічної підтримки

Наставник може допомогти дитині впоратися з емоційними труднощами та життєвими викликами.

ТЕМИ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ З НАСТАВНИКАМИ

Відповідають підлітки, що проживають в інституційних закладах ↓

Серед запитів підлітків основними є як питання самооцінки, так і побутові. Окрім того, підлітки потребують не лише загальних порад, а й індивідуальної підтримки у вирішенні психологічних труднощів, пов'язаних із соціалізацією.

Комунікативні аспекти та самооцінка

- труднощі у спілкуванні, знайомстві, інших соціальних взаємодіях
- оцінка себе у взаємодії з іншими людьми

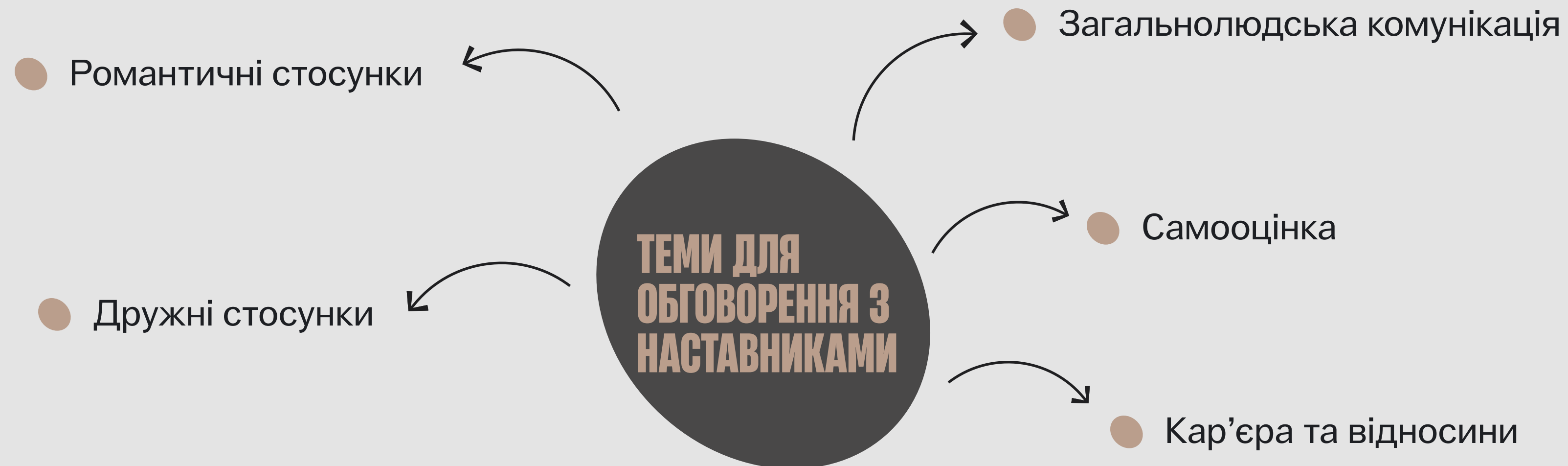
Майбутнє та кар'єрні перспективи

- обговорення різних аспектів майбутнього «Куди, як, на що вступати», «Ким я хочу бути»
- зменшення хвилювання перед вступом до вишів
- випуск з інституційного закладу як важливий етап
- поодинокі запити щодо кар'єрного консультування

ТЕМИ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ З НАСТАВНИКАМИ

Відповідають підлітки/ молодь, що знаходяться під опікою, ДБСТ, ПС ↓

Найважливішою темою для обговорення з наставником опитані назвали взаємовідносини з різними соціальними групами.

ТЕМИ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ З НАСТАВНИКАМИ

Відповідають випускники, які мали наставників ↓

ТЕМИ, ЯКІ НЕ ВДАЛОСЯ ОБГОВОРИТИ

Під час опитування жоден із учасників та випускників програми наставництва **не зміг пригадати тем, які не мав можливості обговорити** або щодо яких не міг отримати пораду від наставника.

Єдиний зафіксований випадок, коли респондент навмисно уникав певної теми, стосувався сімейних питань.

Це свідчить про високу відкритість комунікації між наставниками та підопічними, що дозволяло **вільно обговорювати будь-які важливі теми.**

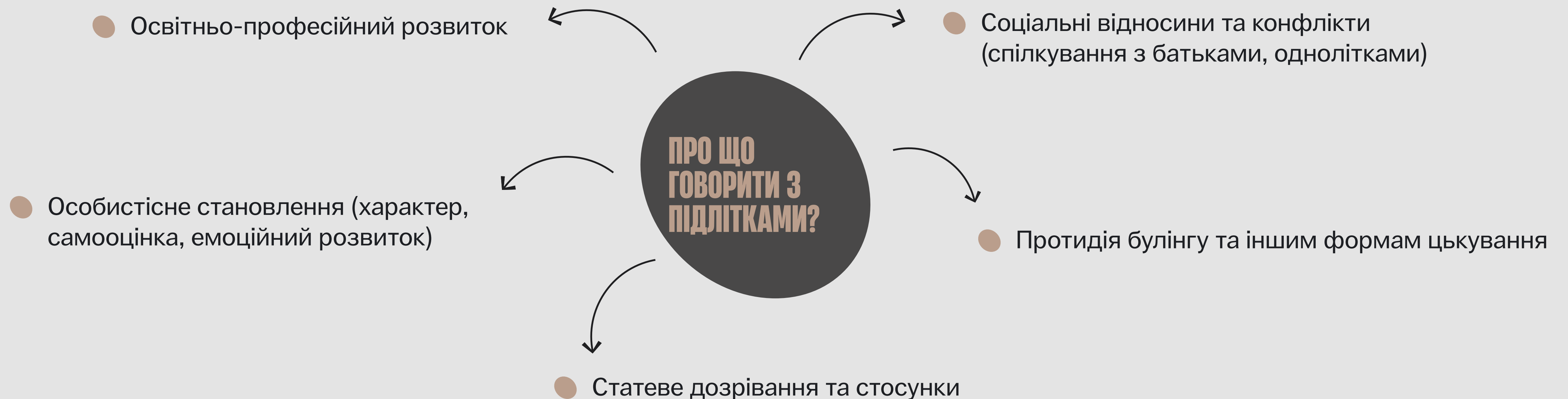
ПРО ЩО ГОВОРИТИ З ПІДЛІТКАМИ?

Відповідають дорослі: діючі наставники/ці ↓

ПРО ЩО ГОВОРИТИ З ПІДЛІТКАМИ?

Відповідають дорослі: працівники інституцій, опікуни, прийомні батьки ↓

ПРО ЩО ГОВОРИТИ З ПІДЛІТКАМИ?

Відповідають дорослі: активні громадяни 18-60 років ↓

ПРО ЩО ГОВОРИТИ З ПІДЛІТКАМИ ?

Висновки: коротко.

Підлітки зосереджуються на темах, що безпосередньо стосуються їхньої соціалізації та життєвих навичок, тоді як дорослі надають перевагу питанням формування особистості, соціальної відповідальності та підготовки до майбутнього життя.

Активні громадяни також акцентно виокремлюють правову освіту та усвідомлення відповідальності, а також сексуальне виховання як важливі аспекти роботи з підлітками.

9

ПОЗИТИВНИЙ ДОСВІД НАСТАВНИЦТВА: ЯК ЦЕ ЗМІНЮЄ ЖИТТЯ ДІТЕЙ ТА ПІДЛІТКІВ

ПОЗИТИВНИЙ ДОСВІД НАСТАВНИЦТВА

ЯК ЦЕ ЗМІНЮЄ ЖИТТЯ ДІТЕЙ ТА ПІДЛІТКІВ

Більшість випускників інтернатних закладів, які брали участь у програмі наставництва, зазначають, що готові повторити цей досвід.

ОСНОВНІ ПРИЧИНИ:

Програма принесла реальні результати, виправдала їхні очікування

Наявність сильного емоційного зв'язку з наставником, що сприяло успішній взаємодії

Позитивний досвід, що змінив сприйняття світу та вплинув на особистісний розвиток

НАЙКРАЩІ СПОГАДИ, ПОВ'ЯЗАНІ З НАСТАВНИКАМИ/ЦЯМИ

”

Спільні прогулянки та відпочинок

«Коли я була в інтернаті,
наставниця мене брала
на прогулянки до парку»;
«Прогулянка по Контрактовій
площі, ті розмови»

”

Відвідування закладів та розваги:

«Я вперше спробувала суші»,
«Ми сходили в Макдональдс»,
«Спільний шопінг»

”

Святкування важливих подій:

«Це був мій перший день
народження, який вдалося
відсвяткувати — 18 років»

”

Очікування зустрічей:

«Я отримував задоволення
при зустрічі з ним, особливо
коли дізнавався дату нашої
наступної зустрічі»

”

Емоційна схожість:

«Ця людина така була схожа
на мене: відкрита, емоційна.
Така відверта. У ньому не було
такої фальші якоїсь, суворості»

”

Комфортне спілкування:

«Мені загалом було з ним
дуже просто спілкуватися»;
«Спілкування було — і це все,
що потрібно було»

НАЙГІРШІ СПОГАДИ, ПОВ'ЯЗАНІ З НАСТАВНИКАМИ/ЦЯМИ 🙄

Переважає більшість респондентів зазначає, що **НЕ** мають жодних негативних спогадів про співпрацю з наставниками/цями.

КЛЮЧОВИЙ НАРАТИВ:

Наставництво залишило
лише позитивні враження

”

Поодинокі згадки про негативний досвід здебільшого стосуються інформації від знайомих, а не особистого досвіду.

Приклад негативного випадку:

«Був випадок, наставниця знайомої не відповідав якийсь час, для неї було важливо спілкуватись і дізнатися думку наставника, а вона не відповідала їй постійно. І це знов замкнуло»

ІСТОРІЇ ПОЗИТИВНИХ ЗМІН

БУЛО:

- 20-річна дівчина, емоційна та активна, але вразлива до критики та компліментів. Мріяла про активне життя та захоплювалася фотографією.
- Не мала чіткого уявлення про професійний розвиток.
- Відчувала потребу в підтримці, але не знала, де її знайти.
- Не працювала за спеціальністю, хоча закінчила коледж.

ЗУСТРІЧ З МЕНТОРКОЮ:

- Ця зустріч стала початком нового етапу: довгі розмови, обмін життєвими історіями та пошук реальних можливостей для змін.

СТАЛО:

- Завдяки підтримці менторки Валя отримала натхнення та впевненість у собі.
- Знайшла мотивацію розвиватися та почала рухатися до своєї мети.
- Працевлаштувалася в лікарні — знайшла своє місце в професійному житті.
- Запропонувала менторці спільну фотосесію як символ підтримки та нових можливостей.

ІСТОРІЇ ПОЗИТИВНИХ ЗМІН

БУЛО:

- 21-річна дівчина, здавалася мовчазною та сором'язливою.
- Через особливості мовлення їй було складно спілкуватися з іншими, що викликало сумніви в оточуючих щодо її майбутнього.
- Здавалося, що за зовнішньою тишею ховається закритість і невпевненість.
- Оточення не бачило потенціалу, але ми знали: потрібна лише правильна людина, щоб почути її справжній голос.

ЗУСТРІЧ З МЕНТОРКОЮ:

- Спочатку короткі відповіді поступово перетворилися на діалоги, які згодом стали довірливими розмовами.
- З кожною зустріччю Віка розкривалася все більше, проявляючи свій глибокий внутрішній світ.

СТАЛО:

- Виявилося, що за зовнішньою тишею ховається багатий світ думок, мрій та історій.
- Віка знайшла свій голос і впевнено почала спілкуватися з іншими.
- Наставництво допомогло їй повірити в себе та відчувати підтримку.

ІСТОРІЇ ПОЗИТИВНИХ ЗМІН

БУЛО:

- 17 річний хлопчик, виховується активною бабусею, яка зареєструвала його на проєкт, але зазначила: зустрічі будуть тільки онлайн.
- Артем прагнув мати справжнього друга, але категорично відмовлявся з'являтися на відео. Перша зустріч відбулася з вимкненою камерою — лише голосом, без візуального контакту.
- Артем почувався невпевнено, не наважувався відкритись навіть перед ментором.

ЗУСТРІЧ З МЕНТОРКОЮ:

- Ментором став Олександр — викладач, дизайнер, веселий і доброзичливий хлопець, який хотів бути корисним та заряджав своїм гумором.
- Він розумів, що для Артема важливо відчувати довіру, тому з повагою прийняв його небажання з'являтися на відео. Завдяки невимушеним бесідам та поступовому встановленню контакту, довіра почала зростати.

СТАЛО:

- Артем наважився ввімкнути камеру — це був перший великий крок до відкритості.
- Зустрічі стали регулярними, насиченими обміном ідеями та енергією.
- Артем знайшов у Олександрі не лише ментора, а й друга, якого давно шукав.

ПОЗИТИВНИЙ ДОСВІД НАСТАВНИЦТВА 😊

Висновки: коротко.

Опитані відзначають важливість наставництва як засобу професійної орієнтації, емоційної підтримки та соціалізації.

Більшість з них позитивно оцінюють свій досвід наставництва, наголошуючи на його впливі на **самооцінку, впевненість у собі та адаптацію до дорослого життя.**

Наставники допомагають підопічним орієнтуватися у виборі професії, розвивати життєві навички, формувати навички фінансової грамотності та справлятися з психологічними труднощами.

10

ПРОГРАМА НАСТАВНИЦТВА: ВДОСКОНАЛЕННЯ, ЗМІНИ

ПРОГРАМА НАСТАВНИЦТВА

ВДОСКОНАЛЕННЯ, ЗМІНИ

Попри загальну задоволеність, опитані висловили кілька пропозицій щодо вдосконалення програми:

Більша підготовка підопічних до спілкування з наставниками — пояснення важливості взаємодії, відкритості та толерантності.

Можливість обирати наставника іншої статі — запит на розширення вибору та можливість отримання різного життєвого досвіду.

Покращення комунікаційних навичок наставників — підготовка до ефективної взаємодії з підлітками.

ПРОГРАМА НАСТАВНИЦТВА

ВДОСКОНАЛЕННЯ, ЗМІНИ

Відповідають: випускники інтернатних закладів,
що мали наставників/ниць ↓

Дитиноцентризм

Фокус на дітях та підлітках,
їхній задоволеності від взаємодії.

Підтримка та хобі інтересів
підопічних.

Покращення профорієнтації

Запит на розширення практичної
складової наставництва, зокрема
можливостей для знайомства
з професійним світом.

Підготовка першої зустрічі з наставником

Зменшення напруги та стресу
перед зустріччю з наставниками.

Спрощення критеріїв для відбору наставників

Респонденти наголошують,
що важливішими за фінансові
можливості є життєвий досвід,
увага та підтримка, яку
наставник може дати
підопічному.

ПРОГРАМА НАСТАВНИЦТВА

ВДОСКОНАЛЕННЯ, ЗМІНИ

Відповідають: діючі наставники/ці ↓

Ресурсна допомога

Додаткові ресурси для полегшення взаємодії, отримання корисного контенту.

Пільги на дорогу

Організація домовленостей з сервісами та службами, щоб вільно дістатися до дитини.

Підтримка від досвідчених

На перших етапах наставництва забезпечити підтримку/поради від людей, які вже мають досвід такої діяльності.

Юридична допомога

Надання юридичної допомоги в разі фіксації наставниками правопорушень проти дитини.

ПРОГРАМА НАСТАВНИЦТВА

ВДОСКОНАЛЕННЯ, ЗМІНИ

Відповідають: діючі наставники/ці ↓

Уніфікація правил

Уніфікувати правила, на основі яких наставник може вийти з дитиною з інституційного закладу.

Оптимізувати медичний огляд

Покращити систему проходження медичного огляду для майбутніх наставників, оптимізувати час та ресурси.

Курси для наставників/ниць

Покращити змістовне наповнення курсів для наставників та зробити їх більш практично орієнтованими, з використанням реальних кейсів.

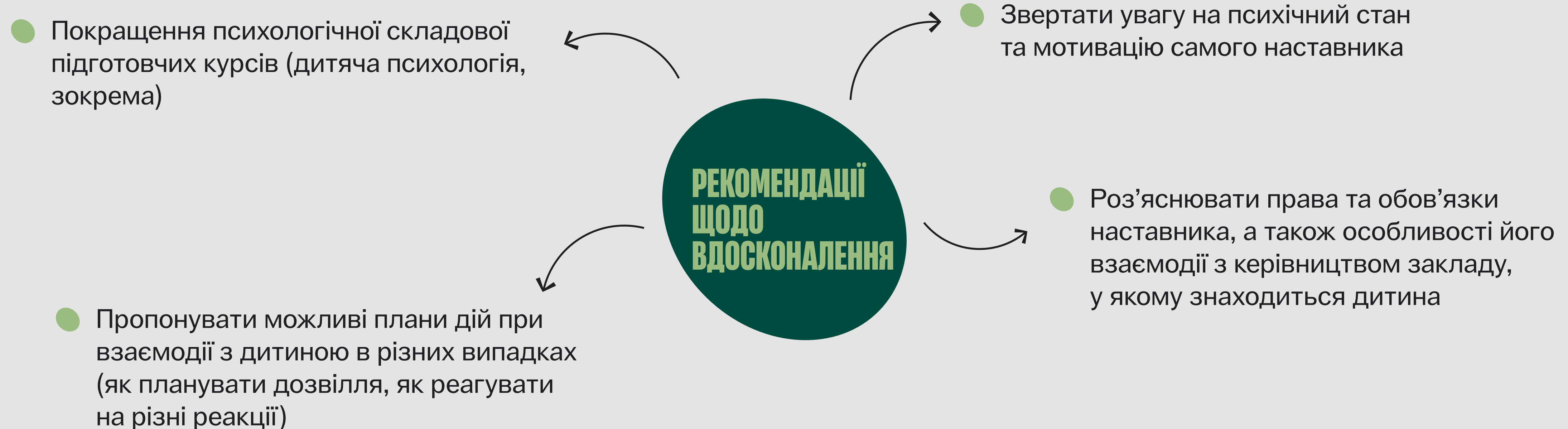
Система відбору

Покращити систему відбору наставників, наприклад ввести тестування або інтро-інтерв'ю.

Окремо підкреслюється, що для наставників вкрай важливо відчувати позитивний зворотний зв'язок від дитини для продовження своєї діяльності.

РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ НАСТАВНИКІВ/НИЦЬ

Діючі наставники/ці ↓

РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ НАСТАВНИКІВ/НИЦЬ

Працівники інституцій, прийомні батьки, опікуни ↓

11 ВИСНОВКИ

НАСТАВНИЦТВО – ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛІЗАЦІЇ

Наставництво є ключовим елементом соціальної підтримки дітей і молоді, які залишилися без батьківського піклування. Воно допомагає їм адаптуватися до самостійного життя, сприяє їхній соціальній інтеграції та підвищує рівень життєвої компетентності.

Дослідження демонструє, що молодь прагне досягти успіху через освіту, кар'єрний ріст та особистісний розвиток, однак часто стикається з фінансовими труднощами, нестачею соціальних контактів і невизначеністю щодо майбутнього. Війна в Україні лише загострила ці проблеми, підвищивши рівень соціальної тривожності, нестабільності та ускладнивши процес планування власного життя.

ПОДОЛАННЯ БАР'ЄРІВ

Попри високу ефективність наставництва, його розвиток ускладнюється низкою бар'єрів. Серед них – недостатня обізнаність суспільства, дефіцит кваліфікованих наставників, низький рівень державної підтримки та бюрократичні перепони. Наставники також стикаються з труднощами у встановленні довірливих відносин, обмеженням ресурсів і нестабільністю контактів із підопічними.

Для подолання цих викликів необхідно популяризувати наставництво, спрощувати механізми його впровадження, залучати ширше коло громадських організацій та забезпечувати постійну методичну підтримку наставників. Важливим є також удосконалення програм підготовки наставників, які повинні включати основи дитячої психології, навички ефективної комунікації та кризового консультування. Це дозволить наставникам краще розуміти потреби підопічних і надавати їм більш якісну підтримку.

ВЗАЄМОДІЯ З НАСТАВНИКАМИ/ЦЯМИ

Значна частина підопічних прагне отримувати наставницьку підтримку у форматі індивідуального, довготривалого спілкування, що включає особисті зустрічі та дистанційну комунікацію. Важливо забезпечити молоді можливість вибору наставника відповідно до особистісної сумісності та потреб. Також необхідно створювати умови для безпечного та комфортного проведення зустрічей, особливо для підопічних, які перебувають у закритих інституційних закладах.

Працівники таких закладів позитивно оцінюють наставництво, однак часто стикаються з організаційними обмеженнями, що можуть впливати на якість взаємодії наставників із підопічними. Тому важливо вдосконалити механізми співпраці між соціальними установами та наставниками, створюючи для цього відповідні нормативні умови та підтримку на рівні держави.

МАЙБУТНЄ

Програма наставництва потребує подальшого вдосконалення, включаючи розширення можливостей профорієнтації, запровадження супервізій для наставників, удосконалення підготовчих тренінгів та інформаційних кампаній. Важливим напрямом є залучення корпоративного сектору та громадських ініціатив до розвитку наставницьких програм, що сприятиме їхній сталості та ефективності.

Наставництво не лише приносить користь підопічним, а й позитивно впливає на наставників, зміцнюючи їхній соціальний статус, підвищуючи рівень емоційного задоволення від участі у житті молоді та сприяючи поширенню культури соціальної відповідальності. Розвиток наставництва як суспільної практики може стати важливим кроком у розбудові більш інклюзивного та соціально відповідального суспільства.

Про

ЮНІСЕФ УКРАЇНА

Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ) створено 11 грудня 1946 року. ЮНІСЕФ є агенцією Організації Об'єднаних Націй, яка опікується наданням гуманітарної допомоги та супроводом розвитку дітей у всьому світі. Вона працює у понад 190 країнах і територіях світу заради захисту й підтримки дітей з моменту їхнього народження і до початку дорослого життя.

Представництво Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) в Україні було відкрито у Києві у 1997 році після підписання державою Основної угоди про співробітництво між Урядом України та ЮНІСЕФ. Центральний офіс ЮНІСЕФ розташовано у Нью-Йорку.

З 24 лютого 2022 року ЮНІСЕФ в Україні посилено працює над залученням партнерів, щоб надавати гуманітарну допомогу та різноманітні сервіси дітям, які були змушені покинути свої домівки та/або потерпають від несприятливих умов для життя. Співпраця ЮНІСЕФ з державними органами та громадськими організаціями у сфері захисту дітей, освіти та здоров'я тощо спрямована на те, щоби діти та молодь, особливо найбільш уразливі з них, якомога менше відчували на собі згубний вплив війни.

Про

КЛУБ ДОБРОДІЇВ

Клуб Добродіїв — це благодієвий фонд, який створює значущі життєзміни для українських підлітків.

З початку повномасштабної війни Клуб Добродіїв підтримував понад **250 000 дітей та підлітків** по всій Україні. Наразі фонд працює, щоб створювати інструменти для формування емоційно стійких та успішних особистостей, які зможуть рухатися у майбутнє з розумінням себе та світу навколо.

Фонд працює за такими напрямками:

- підтримка ментального здоров'я;
- профорієнтація;
- підтримка підлітків, позбавлених батьківського піклування;
- превенція гендерно-зумовленого насильства.

У грудні 2023 року фонд відкрив **«Місце Сили»** — трансформуючий простір для підтримки, відновлення та розвитку стійкості підлітків під час війни.

